

2. alternative rapport om gennemførelsen af FN's Handicapkonvention i Danmark og Færøerne. Fælles civilsamfundsrapport fra Danske Handicaporganisationer til den 31. session august 2024

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Bidrag fra Danmark.....	4
Liste over bidragydere til rapporten.....	4
Indledning.....	4
Resumé	4
Generelle forpligtelser (artikel 4).....	6
Lighed og ikke-diskrimination (artikel 5).....	7
Børn med handicap (artikel 7)	8
Bevidstgørelse (artikel 8).....	9
Tilgængelighed (artikel 9)	9
Risikosituationer og humanitære nødsituationer (artikel 11).....	11
Lighed for loven (artikel 12).....	12
Adgang til retssystemet (artikel 13)	13
Frihed og personlig sikkerhed (artikel 14).....	13
Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (artikel 15).....	14
Frihed fra udnyttelse, vold og misbrug (artikel 16)	14
Retten til at færdes frit og til statsborgerskab (artikel 18).....	16
Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet (artikel 19).....	17
Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information (artikel 21).....	18
Uddannelse (artikel 24)	19
Sundhed (artikel 25).....	20
Habilitering og rehabilitering (artikel 26).....	22
Arbejde og beskæftigelse (artikel 27)	22
Tilstrækkelig levestandard og social tryghed (artikel 28).....	23
Deltagelse i det politiske liv og offentlige liv (artikel 29).....	24
Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt (artikel 30).....	25
Statistik og dataindsamling (artikel 31)	26
Internationalt samarbejde (artikel 32)	26
Bidrag fra Færøerne	28
Indledning.....	28

A. Generelle principper og forpligtelser (art. 1-4).....	28
1. Generelle forpligtelser (artikel 4): Handicappolitisk handlingsplan	28
2. Generelle forpligtelser (artikel 4): Inkorporering af konventionen	28
3. Generelle forpligtelser (artikel 4): Manglende høringer	29
B. Specifikke rettigheder (artikel 5-30).....	29
1. Lighed og ikke diskrimination (artikel 5).....	29
2. Kvinder med handicap (artikel 6).....	30
3. Børn med handicap (artikel 7).....	30
4. Bevidstgørelse (artikel 8).....	31
5. Tilgængelighed (artikel 9).....	31
7. Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet (artikel 19)	32
8. Ytrings- om meningsfrihed samt adgang til information (artikel 21).....	33
9. Uddannelse (artikel 24).....	34
10. Sundhed (artikel 25)	34
11. Rehabilitering og rehabilitering (artikel 26)	35
12. Arbejde og beskæftigelse (artikel 27)	35
C. Specifikke forpligtelser (artikel 31-33)	36
1. Statistik og dataindsamling (artikel 31).....	36
2. National gennemførelse og overvågning (artikel 33)	36

Bidrag fra Danmark

Liste over bidragydere til rapporten

DH og DH's 36 medlemsorganisationer, Videncenter om Handicap, Sjældne Diagnoser, Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere, Bedre Psykiatri, Amnesty International, DIGNITY, Landsforeningen Fleksjob, Børnerådet, Kvinderådet og Dansk Flygtningehjælp.

Tak til alle bidragydere og til International Disability Alliance og European Disability Forum for rådgivning mv.

Indledning

Denne rapport er et fælles bidrag fra civilsamfundet, koordineret af Danske Handicaporganisationer (DH). Den bygger på input fra DH's 36 medlemsorganisationer og en række andre organisationer, der arbejder med menneskeretlige problemstillinger.

Rapporten indeholder forslag til emner og anbefalinger til brug for eksaminationen af Kongeriget Danmark den 23. august på den 31. session og udarbejdelsen af de endelige anbefalinger fra FN's Handicapkomité.

Rapporten lægger hovedvægten på emner, hvor Danmark og Færøerne efter vores vurdering ikke har gjort nok for at gennemføre forpligtelserne i FN's Handicapkonvention.

Der er især på grund af COVID-19 gået lang tid siden, Handicapkomiteen lavede sin List of issues (LOIPR) i april 2019 og regeringen sin efterfølgende svarrapport i 2020. Vores rapport indeholder derfor en række opdaterede oplysninger og statistik til brug for Komiteens arbejde. Desuden peger vi på problemstillinger, som ikke er rejst i LOIPR.

Færøerne bidrager selvstændigt. Deres bidrag er for overskuelighedens skyld og efter deres ønske placeret for sig selv.

Resumé

Civilsamlingsorganisationerne bag denne rapport anerkender de fremskridt, der er sket siden anbefalingerne fra Handicapkomitéen i 2014. Der er fx indført forbud mod diskrimination, og forbrydelser motiveret i had mod mennesker med handicap er blevet kriminaliseret.

Men mange vigtige artikler i FN's Handicapkonvention ikke er blevet gennemført i tilstrækkeligt omfang. Der gennemføres stadig love, som ikke er i overensstemmelse med Konventionen.

Der sker ikke en systematisk indarbejdelse af Konventionens definitioner, begreber, principper og rettigheder i ny lovgivning og andre politiske initiativer. Handicaporganisationer bliver ikke altid inddraget.

Forskelsbehandlingsloven indeholder ikke pligt til rimelig tilpasning i alle sektorer i samfundet, og tilgængelighed er ikke omfattet.

Der er ikke fremlagt en tværsektoriel handlingsplan. Måske er en handlingsplan på vej, men vigtige områder som tilgængelighed, sundhed, transport, bolig mv. vil næppe være med.

Handicapkonventionen er ikke inkorporeret i dansk ret – det politiske flertal og mange embedsmænd ser det som unødvendigt og meget dyrt. Fuld inklusion og deltagelse ses som en omkostning frem for en fornuftig investering og noget, man har pligt til at realisere.

En officiel rapport dokumenterer, at mennesker med handicap i en årrække ikke har fået den hjælp, de har ret til ifølge den sociale lovgivning. Mange mennesker med handicap og deres pårørende oplever, at det er blevet sværere at få bevilliget den nødvendige hjælp, fordi kommunerne ikke får tilført midler nok.

Der er store udfordringer i forhold til at sikre retten til selvbestemmelse. Inden for psykiatrien er det ikke lykkedes at mindske anvendelsen af frihedsberøvelse og tvang. Det er desuden stærkt problematisk, at magt inden for det sociale område i stigende grad ses som en løsning frem for at sikre bedre vilkår og rammer, styrke den faglige og pædagogiske indsats og støtte borgere med handicap i at træffe egne beslutninger.

Der bygges stadigvæk store institutionslignende boliger frem for at styrke mulighederne for at leve selvstændigt. Vi savner en plan for at ændre denne udvikling, der bygger på principper og rettigheder i Konventionen.

Der er stadig en række udfordringer med tilgængeligheden. Der mangler en tværsektoriel handlingsplan, baseret på universelt design, for at gøre det danske samfund tilgængeligt.

Der er ikke taget væsentlige skridt for sikre mennesker med handicap lige adgang til at udøve deres retlige handleevne.

Mennesker med handicap er mere udsatte for vold end andre, og der mangler en systematisk indsats for at forebygge vold og afhjælpe følgerne heraf.

Det går den forkerte vej med at inkludere børn med handicap i den almindelige undervisning i folkeskolen. Uddannelsessystemet er generelt ikke fleksibelt nok til at rumme alle med handicap, og derfor får mennesker med handicap mindre uddannelse end andre. Der mangler en plan for at inkludere flere med handicap på arbejdsmarkedet.

Der er behov for en langsigtet og systematisk indsats for at mindske den betydelige ulighed i sundhed mennesker med handicap oplever.

Det er uacceptabelt, at der ikke gøres mere for at sikre fulde politiske rettigheder for de ca. 2.000 borgere, der er umyndiggjort.

Generelle forpligtelser (artikel 4)

1. Handicapkomiteen spørger i LOIPR nr. 2 c til en tværgående handlingsplan med fokus på handicap. Regeringen skriver i regeringsgrundlaget fra 2022¹, at den vil lave en handlingsplan for at skabe muligheder for mennesker med handicap inden for arbejdsmarkedet og uddannelsesområdet. Der er dog ikke tale om en handlingsplan på tværs af alle sektorer, der sikrer fuld dækning af alle rettigheder og væsentlige områder i henhold til Handicapkonventionen.

Anbefaling

Vedtag en ny handicappolitisk handlingsplan med mål, indikatorer og budget, der omhandler alle væsentlige sektorer.

2. Handicapkonventionen er ikke indarbejdet i dansk lovgivning på trods af Handicapkomiteens anbefaling til Danmark fra 2014 nr. 13 og LOIPR nr. 2 a. Desuden har mange statslige, regionale og kommunale myndigheder stadig ringe viden om Handicapkonventionen, rettigheder for mennesker med handicap og deres forpligtelse til at implementere dem.

Anbefaling

Indarbejd Handicapkonventionen i dansk ret. Tag desuden initiativ til at oplyse og uddanne personalet i statslige, regionale og kommunale myndigheder om principper og rettigheder i Konventionen og de forpligtelser, der følger med.

3. Danmark har pligt til at inkludere et handicapperspektiv i relevant lovgivning og andre statslige initiativer, jf. Handicapkonventionens artikel 4, litra a)-c). Men det sker ofte, at lovforslag, politiske udspil, nedsættelse af kommissioner mv. ikke har fokus på personer med handicap og deres behov. Der sker heller ikke altid en aktiv involvering eller konsultation af mennesker med handicap og deres organisationer i følgegrupper o.l.²

En af konsekvenserne er, at lovgivning, rapporter mv. bygger på principper og anvender begreber, der ikke afspejler konventionen og den rettighedsbaserede model, den bygger på. Fx optræder forældede begreber som "of unsound mind" i regeringens rapport til Handicapkomiteen.³

Anbefaling

Tag skridt til at sikre, at alle nye love, politikker og programmer indeholder et handicapperspektiv og beskytter og fremmer lige muligheder for personer med handicap. Inddrag og konsultér personer med handicap og deres organisationer.

Iværksæt systematiske screeninger af eksisterende lovgivning for at sikre overensstemmelse med principper, rettigheder, definitioner og begreber i Handicapkonventionen.

---

¹ Regeringsgrundlag 2022 (afsnit 6.5)

<https://www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022/>

² Et aktuelt eksempel er: Regeringen nedsatte en ekspertkommission med det formål at fremlægge forslag til en reform af beskæftigelsesindsatsen. Kommissoriet nævner ikke handicap eller forholder sig til, at 80 % af beskæftigelsesindsatsen retter sig mod personer, der har svært ved at komme i arbejde. Mange i denne gruppe har et eller flere handicap. Der blev nedsat en følgegruppe til ekspertkommissionen med deltagelse af organisationer fra civilsamfundet. Ingen handicaporganisationer blev inviteret med i følgegruppen.

³ Combined second and third periodic reports submitted by Denmark (se nr. 114, side 13) file:///C:/Users/tk_dh/Downloads/G2019018.pdf

4. Danmark har Konventionens artikel 4, stk. 2, pligt til fremadskridende realisering. Men også til at sikre at mennesker med handicap de ydelser, de har krav på ifølge lovgivningen. Statsrevisorerne har udtalt skarp kritik af administrationen af handicaplovgivningen på det sociale område:

- Tilsynet med kommunernes administration af handicapområder har været utilfredsstillende.
- Kommunernes forvaltning af tilbud og ydelser på handicapområdet er i mange tilfælde i strid med lovgivningen.
- Det er bekymrende, at klagemyndigheden (Ankestyrelsen) har omgjort kommunernes afgørelser i mere end 1/3 af klagesagerne i perioden 2013-2021 på grund af manglende overholdelse af loven. Særligt fordi det øger risikoen for, at udsatte borgere med psykiske eller fysiske handicap ikke modtager de ydelser, som de er berettigede til.⁴
- Statsrevisorerne kritiserer den manglende opfølgning på problemerne fra regeringen, og at overvågningen er sket på et mangelfuldt datagrundlag.⁵

Kritikken af den mangeårige mangelfulde forvaltning af rettighederne for borgere med handicap er alvorlig. Trods tiltag som "Sammen om Handicap", hvor handicaporganisationer er i dialog med Socialministeriet og repræsentanter fra kommunerne, er det samlede billede bekymrende. Ikke mindst set i sammenhæng med den fortsatte institutionalisering, udvidelse af mulighederne for at anvende magt og en presset kommunal økonomi.

Anbefaling

Iværksæt en langsigtet indsats i samarbejde med handicaporganisationerne for at rette op på problemerne med manglende overholdelse af den sociale lovgivning i kommunerne. Heri skal indgå løft af økonomien på handicapområdet i de årlige aftaler mellem regeringen og kommunerne.

Lighed og ikke-diskrimination (artikel 5)

1. Danmark indførte en lov om forbud mod forskelsbehandling på baggrund af handicap i 2018.⁶ Loven omfattede dog ikke rimelig tilpasning og tilgængelighed. Ved revisionen af loven i 2020 blev der indført pligt til rimelig tilpasning i dagtilbud og i grundskolen. Øvrige sektorer er stadig undtaget fra pligten til rimelig tilpasning.⁷ Loven er ved at blive evalueret og forventes revideret i 2. halvdel af 2024.

Anbefaling

Revidér lov om forbud mod forskelsbehandling på baggrund af handicap og indfør pligt til rimelig tilpasning i alle sektorer i samfundet. Indfør desuden en pligt til at sikre tilgængelighed.

---

⁴ Der er også fejl i de sager der ikke bliver påklaget. Ankestyrelsen gennemførte i 2023 en undersøgelse af 385 upåklagede sager fra alle landets kommuner om ledsagelse efter servicelovens § 97. Den viser, at der var fejl i 47 % af afgørelserne med væsentlig betydning for afgørelsens rigtighed. <https://ast.dk/nyheder/nyheder/nyheder-2024/handicapsagsbarometer-der-er-fejl-med-vaesentlig-betydning-for-rigtigheden-i-47-procent-af-sagerne-om-ledsagelse-til-voksne-med-handicap>

⁵ Rigsrevisionen har lavet en rapport om handicapområdet, og den har Statsrevisorerne (et kontrolorgan udpeget af Folketinget) afgivet bemærkninger til. "13/2021 Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorerne bemærkninger. Forvaltningen af Handicapområdet" (2022) <https://www.rigsrevisionen.dk/Media/637834612053808384/SR1321.pdf>
Se også Institut for Menneskerettigheder (2024): <https://menneskeret.dk/udgivelser/25000-fejl-klagesager-paa-handicapomraadet>
Deres analyse fandt fejl i 25.000 klagesager i perioden 2014-2022.

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 1071, 10. august 2023: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2023/1071>

⁷ Der eksisterer dog ret til rimelig tilpasning på arbejdsmarkedet og i erhvervsuddannelser i medfør af en særlig lov: Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2017/1001>

2. Mennesker med handicap bliver mødt med afslag på forsikringer eller krav om forhøjede præmier eller skærpede vilkår med henvisning til deres helbred eller funktionsnedsættelse, jf. LOIPR nr. 3 b.⁸ Der er ikke sket synlige forbedringer. Den seneste undersøgelse viser for eksempel, at 31 % af respondenterne med større fysisk handicap og 23 % af respondenterne med større psykisk handicap har oplevet at få afslag på at tegne en forsikring. Forskelsbehandlingen omfatter ikke blot sundheds- og livsforsikringer, men også indboforsikring, rejseforsikring mv.

Anbefaling

Sikr personer med handicap en stærkere lovgivningsmæssig beskyttelse af retten til at blive forsikret på lige fod med og til samme pris som andre borgere.

Børn med handicap (artikel 7)

1. Med Barnets Lov den 1. januar 2024, har børn på en lang række områder fået partsstatus efter det fyldte 10. år.⁹ Men børn og unge, hvis forældre modtager handicapkompenserende ydelser på grund af barnet eller den unges funktionsniveau, er fortsat ikke part i egen sag. Her forventes det, at forældrene varetager barnets eller den unges interesser. Det er problematisk, at børn og unge med handicap i denne situation er stillet dårligere retssikkerhedsmæssigt end børn og unge, der er socialt udsatte af andre årsager end handicap.

Anbefaling

Revidér Barnets Lov for at sikre børn og unge med handicap partsstatus på lige fod med andre udsatte børn og unge i sager, hvor deres forældre modtager handicapkompenserende ydelser.

2. Børn og unge, der henvises til udredning i Børne- og Ungpsykiatrien har ret til udredning inden for 30 dage. En undersøgelse fra Rigsrevisionen viser, at:

- I cirka 70 % af forløbene i børne- og ungdomspsykiatrien udredes patienterne ikke inden for 30 dage. Konkret drejer det sig om over 27.000 børn og unge i perioden 2019-2022.
- Ventetiden til udredning steg fra gennemsnitligt 76 dage til 115 dage i perioden 2019-2022.
- Regionerne har i 52 procent af forløbene ikke givet børn og unge den udredningsplan, de ifølge loven har krav på, når de ikke bliver udredt inden for 30 dage.¹⁰

Den lange ventetid på udredning har store konsekvenser for børn og unge og deres familie.

Anbefaling

Tag initiativer til at sikre, at børn og unge kan blive udredt inden for 30 dage. Herunder tilføjr flere ressourcer.

3. I dag bliver næsten alle nyfødte børn hørescreenet. Hvis man finder hørenedsættelse af en vis størrelse, bliver forældrene tilbudt, at barnet får cochlear-implantat (CI) og et treårigt AVT-forløb (Auditiv Verbal Træning). Men børn med CI og

---

⁸ VIVE (2021): "Personer med handicap. Levevilkår og hverdagsliv 2020", kap. 10.4 <https://www.vive.dk/media/pure/16726/6185728>

⁹ Lovbekendtgørelse nr. 83 af 25/01/2024: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2024/83>

¹⁰ Beretning nr. 10/2023 (2024): <https://www.rigsrevisionen.dk/revisionssager-arkiv/2024/feb/beretning-om-overholdelse-af-udredningsretten-for-boern-og-unge-i-psykiatrien>

deres familier tilbydes ikke undervisning i dansk tegnsprog. Det har negative konsekvenser for den gruppe børn med CI, der ikke opnår et alderssvarende talesprog. Det er afgørende for børnenes udvikling at få et sprog i de tidlige barneår, jf. LOIPR nr. 19 a, og vi har ikke et fyldestgørende billede af, hvordan gruppen af børn med CI udvikler sig sprogligt og socialt.

Anbefaling

Giv forældre til børn med CI saglig og uvildig information om dansk tegnsprog, så de kan træffe et oplyst sprogvælg tidligt i barnets liv.

Iværksæt en uvildig og videnskabelig evaluering af indsatsen til døve børn.

Bevidstgørelse (artikel 8)

1. Komitéen spørger i LOIPR 6 a til bevidsthedsfremmende strategier. En ny undersøgelse udarbejdet af Danske Handicaporganisationer (DH) og Det Centrale Handicapråd (DCH) viser, at kun én ud af fem danskere i høj grad har kendskab til de rettigheder, mennesker med handicap har. Derudover viser undersøgelsen, at syv ud af ti danskere mener, at de fleste danskere generelt er usikre på, hvordan man omgås mennesker med handicap. Og hver tredje dansker mener, at de fleste danskere behandler mennesker med handicap som mindre værd.¹¹

Anbefaling

Afsæt midler til langsigtet uddannelse, oplysning og dialog med det formål at øge viden om synlige og usynlige handicap, bekæmpe stereotype forestillinger og fremme respekt og ligeværd. Inddrag handicaporganisationerne i tilrettelæggelsen.

Tilgængelighed (artikel 9)

1. I LOIPR nr. 7 b spørger Handicapkomitéen til udarbejdelsen af en handlingsplan for tilgængelighed. Der er ikke udarbejdet en handlingsplan eller strategi med konkrete mål, tidsramme, budget, sanktioner og evaluering, der sikrer tilgængelighed og overholdelse af principperne om universelt design for byggeri, udearealer, digitalisering og transport.

Kommunernes lokalplaner fastsætter bindende bestemmelser for bestemte områder, men det er frivilligt, om kommunerne vil forholde sig til tilgængelighed og universelt design, jf. paragraf 7 (a) i regeringens rapport til Handicapkomitéen.

Desuden bliver anbefalingerne om, hvordan man sikrer færdselsarealer for alle, ikke brugt hyppigt nok, ligesom adgangen til naturområder sjældent lever op til princippet om universelt design.

Anbefaling

Udarbejd en national strategi for tilgængelighed til bygninger, produkter, tjenester og miljøer baseret på principperne om universelt design. Den skal:

- Forpligte kommunerne til at inkludere tilgængelighed i lokalplaner og arkitekturplaner
- Indeholde initiativer for lovgivning om naturområder og færdselsarealer
- Indeholde konkrete initiativer og mål for, hvordan vi skaber et mere inkluderende og tilgængeligt samfund

---

¹¹Se omtale her: <https://handicap.dk/nyheder/hver-tredje-dansker-danmark-behandler-vi-mennesker-med-handicap-mindre-vaerd>

- Sikre adgang til rådgivning om universelt design og tilgængelighed

2. Komitéen spørger i LOIPR nr. 7 c om tiltag til at sikre, at alle togperroner har standardhøjde. En ny politisk infrastrukturaftale fra juni 2021¹² indeholder en pulje, der i princippet kan bruges til dette formål. Men det kræver en politisk prioritering af midlerne.

Infrastrukturaftalen indeholder også en tilgængelighedspulje, der skal øge tilgængeligheden på stationer i hele landet. Udmøntningen af denne pulje rummer en historisk mulighed for at lave en ambitiøs langsigtet plan, der sikrer tilgængelighed til togstationer for mennesker med handicap. Men i stedet for at støtte længerevarende projekter udmøntes puljen desværre til små selvstændige tiltag uden sammenhæng med andre tilgængelighedsinitiativer.

Anbefaling

Anvend infrastrukturplanens pulje til fornyelse og vedligehold af jernbanen til at sikre, at togperroner i Danmark får standardhøjde.

Udarbejd en ambitiøs og fuldt finansieret langsigtet plan om tilgængelighed til jernbanen med tæt koordinering med andre tilgængelighedsprojekter i infrastrukturplanen, herunder puljen om fornyelse og vedligehold af jernbanen.

3. Individuel handicapkørsel for svært bevægelseshæmmede og blinde og svagsynede over 18 år er et alternativ for mennesker med handicap, der er ude af stand til at benytte kollektiv transport.¹³ Ordningen er begrænset til 104 enkeltture per år, hvilket sjældent dækker behovet og derfor fører til isolation. Desuden er der behov for at inkludere andre grupper som fx mennesker med kognitive handicap i ordningen.

Anbefaling

Udvid lovgivningen til at inkludere mennesker med kognitive handicap og fjern begrænsningen på antallet af ture.

4. Den danske lov om implementering af EU's Webdirektiv¹⁴ stiller ikke krav om, hvornår utilgængeligt indhold skal gøres tilgængeligt. Derfor undlader offentlige myndigheder ofte at angive en frist i tilgængelighedserklæringen for, hvornår utilgængeligt indhold gøres tilgængeligt. Rigsrevisionen konstaterer desuden, at Digitaliseringsstyrelsens tilsyn med efterlevelsen af webtilgængelighedsloven ikke er tilfredsstillende, og at styrelsen ikke har fulgt op på, om påbud efterleveres.¹⁵

---

¹² Aftale om infrastrukturaftale 2035:

<https://www.trm.dk/politiske-aftaler/2021/aftale-om-infrastrukturplan-2035-aftale>

¹³ Lovbekendtgørelse nr. 215 af 01/03/2023

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2023/215>

¹⁴ Lov om tilgængelighed af offentlige organers websteder og mobilapplikationer (Webtilgængelighedsloven) (Lov nr. 692 af 08/06/2018):

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2018/692>

¹⁵ Rigsrevisionen: Beretning nr. 12/2023 om digital tilgængelighed i staten og regionerne (2024):

<https://www.rigsrevisionen.dk/revisionsager-arkiv/2024/apr/beretning-om-digital-tilgaengelighed-i-staten-og-regionerne>

En anden udfordring er, at undervisningsmaterialer aktivt er undtaget fra Lov om tilgængelighedskrav for produkter og tjenester¹⁶, hvilket kan gøre det umuligt for bl.a. mennesker med synshandicap at få adgang til digitalt undervisningsmateriale. Jf. LOIPR nr. 7 f.

Anbefaling

Indfør krav i Webtilgængelighedsloven om deadlines for at gøre indhold tilgængeligt og styrk håndhævelsen ved at indføre mulighed for sanktioner.

Udvid Lov om tilgængelighedskrav til produkter og tjenester til også at omfatte undervisningsmateriale.

5. Mennesker med hørehandicap har brug for videotolkning (fjerntolkning) for at kunne kontakte offentlige myndigheder og blive inkluderet i samfundet. Det er en alvorlig udfordring, at den nuværende fjerntolketjeneste kun er åben mellem kl. 8–15 på hverdage. Hermed fratages mennesker med hørehandicap muligheden for at kontakte vagtlæge, egen læge, børneinstitutioner mv. uden for fjerntolketjenestens åbningstid.

Ydermere kan fjerntolkningen i praksis kun benyttes til komme i telefonisk kontakt med et begrænset antal myndigheder. Det skyldes, at hver sektor har ansvaret for at dække omkostningerne til egen fjerntolkning til egen sektor.

Anbefaling

Mennesker med hørehandicap skal have adgang til fjerntolkning i alle døgnets timer, og der skal være krav om adgang til fjerntolkning til alle relevante myndigheder uanset hvilken sektor, de hører under.

6. Adgang til offentlige og private tjenester bliver i stigende grad digitaliseret. Men en undersøgelse viser, at blandt mennesker med handicap har 49 % svært ved at anvende digitale løsninger mod 15 % blandt mennesker uden handicap.¹⁷ Det vanskeliggør lige deltagelse i samfundslivet. Den digitale adgang til offentlige og private services skal derfor ikke være den eneste mulighed.

Anbefaling

Indfør krav om at stille ikke-digitale alternativer til rådighed som fx personlig betjening og telefonisk kontakt.

Risikosituationer og humanitære nødsituationer (artikel 11)

1. Mennesker med handicap i Danmark er ikke tilstrækkeligt beskyttet i tilfælde af risiko- eller nødsituationer. Der findes ikke varslingsystemer, der er fuldt tilgængelige for alle mennesker med handicap, herunder hørehandicap. Heller ikke de konkrete rednings- og katastrofeindsatser og planlægningen heraf medtænker systematisk tilgængelighed for mennesker med handicap – evakuering af personer i kørestole, tilgængelighed til beskyttelsesrum, katastrofeinformation tilpasset mennesker med synshandicap mv. – jf. LOIPR nr. 9 a.

---

¹⁶ Lov om tilgængelighedskrav for produkter og services
<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/801>

¹⁷ Undersøgelse fra DH (2024): Tilgængeligheden til det byggede miljø og den digitale verden for mennesker med handicap
<https://handicap.dk/analysenotat>

Anbefaling

Iværksæt de nødvendige initiativer til at sikre alle mennesker med handicap tilstrækkelig beskyttelse i tilfælde af risiko- eller nødsituationer, herunder ved at stille tilgængelige varslingsystemer til rådighed og sikre tilgængelighed til beskyttelsesrum.

2. Danmark har ikke en handlingsplan for implementeringen af Charteret om Inklusion af Personer med Handicap i Humanitære Indsatser, som Danmark ratificerede i 2017.¹⁸ Regeringen omtaler initiativer i sin rapport, der har til formål at forbedre indsatsen for personer med handicap i humanitære kriser, men der savnes konkret og let tilgængelig dokumentation for sådanne initiativer.

Anbefaling

Vedtag en handlingsplan med budget og klare mål, budget og indikatorer, herunder for reduktion af katastroferisiko, i tæt konsultation med handicaporganisationer og i overensstemmelse med Retningslinjerne for Inklusion af Personer med Handicap i Humanitære Indsatser.¹⁹

Lighed for loven (artikel 12)

1. Den danske værgemålslov indeholder tre former for værgemål. Fuldt værgemål hvor en person umyndiggøres og helt mister sin retlige handleevne. Delvist værgemål som er begrænset til bestemte anliggender og ikke medfører umyndiggørelse. Samværgemål hvor en person vælger, at beslutninger om egen økonomi skal træffes sammen med en værge.²⁰ Se også under artikel 29 i vores rapport.

Der er ikke taget skridt til at sikre støttet beslutningstagning i den danske værgemålslov eller i anden lovgivning. Som det også fremgår af regeringens rapport (paragraf 10 c), er oplysninger om værgemål (antal, begrundelser for tildeling af værgemål, domstolens praksis mv.) meget mangelfulde.

Anbefaling:

Revidér værgemålsloven og indfør en ret til støttet beslutningstagning for borgere der har vanskeligt ved at udøve deres retlige handleevne. Det kan bl.a. ske ved at indføre et ombud, der har til opgave at støtte borgere i deres kontakt med myndigheder.

Udvid samværgemål til at kunne omfatte alle forhold, ikke blot økonomiske.

Tag skridt til at sikre bedre data om værgemål.

---

¹⁸ <http://humanitariandisabilitycharter.org/>

¹⁹ Udgivet af Inter-Agency Standing Committee: <https://interagencystandingcommittee.org/iasc-guidelines-on-inclusion-of-persons-with-disabilities-in-humanitarian-action-2019>

²⁰ Lovbekendtgørelse nr.1122 af 28/05/2021 <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1122>

Adgang til retssystemet (artikel 13)

1. Personer med handicap er særligt udsat for vold, herunder seksuel vold. Det er derfor bekymrende, at undersøgelser dokumenterer, at ofre med psykiske og kognitive handicap er meget svagt stillet i mødet med retssystemet.²¹ Personalet i politiet, domstolene og i advokatstanden mangler viden om ofrenes særlige behov. Der foregår ikke en systematisk afdækning af, hvilke behov for støtte og hjælp de har, når de fx skal afhøres, afgive forklaring eller optræde som vidne i retten. Der er heller ikke tilstrækkelig støtte til at søge den erstatning, man som offer har ret til.

Anbefaling:

Fremlæg en handlingsplan til at sikre ofre med handicap, herunder særlig psykiske og kognitive handicap, lige adgang til retssystemet ved at:

- Uddanne personalet med henblik på at sikre viden om ofre med handicap og deres særlige behov.
- Indføre en indledende alders- og kønstilpasset screening for at afdække, om et offer har særlige beskyttelsesbehov på grund af handicap.
- Sørge for at retsprocessen, herunder afhøringer, er tilrettelagt på en måde, der tager hensyn til ofrenes særlige behov.
- Gøre det muligt for advokater at specialisere sig i at repræsentere borgere med handicap.
- Sørge for den nødvendige støtte til volds ofre til at søge erstatning.

Frihed og personlig sikkerhed (artikel 14)

1. En lov fra 2017 gør det muligt at frihedsberøve og tvangsbehandle patienter med henblik på somatisk behandling. Målgruppen er primært personer med psykosociale handicap, som modsætter sig behandling og vurderes ude af stand til at afgive informeret samtykke.²² Regeringen har i sin rapport ikke svaret på Handicapkomitéens spørgsmål i LOIPR nr. 12 a om monitorering og forebyggelse af tvang

Anbefaling

Tag skridt til at sikre let tilgængelig offentlig monitorering af anvendelse af tvang i somatisk behandling.

Tag skridt til at forebygge anvendelsen af tvang med det formål at sikre patienternes selvbestemmelse.

2. Handicapkomitéen anbefalede i 2014 at ændre psykiatriloven og ophøre med at tvangsindlægge borgere (nr. 36). FN's Torturkomité er også kommet med kritiske anbefalinger.²³ Den danske Sundhedsstyrelse oplyser, at i 2011-2013 blev 2.871 voksne tvangsindlagt og 2.344 voksne tvangstilbageholdt. I 2022 blev 3.052 voksne tvangsindlagt, og 2.332 voksne blev tvangstilbageholdt. På trods af mange års indsats er det ikke lykkedes at nedbringe anvendelsen af frihedsberøvelse og tvang.²⁴

---

²¹ Rapporterne er lavet af det danske Institut for Menneskerettigheder: <https://menneskeret.dk/udgivelser/voldsofre-psykiske-kognitive-handicap-undersogelse-barrierer-straffesager> Direkte link til hovedrapporten: https://menneskeret.dk/files/media/document/Hovedrapport_WEB_Voldsofre%20med%20handicap_tilg%C3%A6ngelig.pdf

²² Lov nr. 655 af 08/06/2017. <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2019/126>

²³ file:///C:/Users/tk_dh/Downloads/G2324443-1.pdf

²⁴ Tvang i psykiatrien. Opgørelse for perioden 1. januar 2022 – 31. december 2022 (2023), afsnit 2.2: https://sundhedsstyrelsen.dk/-/media/Udgivelser/2023/Psykiatri/Sundhedsstyrelsens-monitorering-af-tvang-2022.ashx?sc_lang=da&hash=DEAC444601446738E288FFFEF1FC0773

Anbefaling

Styrk indsatsen for at forebygge frihedsberøvelse og nedbringe alle former for tvang, herunder udbrede erfaringer fra psykiatriske afdelinger, der ikke anvender tvang i behandlingen.

Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (artikel 15)

1. Der er over en årrække sket et fald i det samlede antal bæltefikseringer. Men samtidig er anvendelse af fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang steget. Set under ét er bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang anvendt 19.987 gange i 2022, svarende til en stigning på ca. 22% sammenlignet med 2011-2013.²⁵

Der er eksempler på døve patienter, som er blevet fikseret gentagne gange - og som har været tvangsindlagt i lange perioder - uden at have haft adgang til at kommunikere via en tegnsprogstolk.

Den samlede anvendelse af tvang over for børn og unge under 18 år er steget siden 2015. I 2022 er i alt 359 børn og unge blevet udsat for tvang i psykiatrien. Der ses særligt en stigning i de seneste år. Den danske Sundhedsstyrelse finder udviklingen stærkt bekymrende og oplyser, at årsagerne til stigningen ikke er systematisk undersøgt, og der er behov for mere viden om årsager og virksomme indsatser.²⁶

Regeringen har indgået en politisk aftale om en 10-årsplan for at løfte psykiatrien og fremme mental sundhed.²⁷ I planen er der fokus på nedbringelse af tvang, herunder også tvang over for børn og unge. Vores vurdering er, at der er behov for en forstærket indsats for at fremme mental sundhed og forebygge anvendelse af tvang.

Anbefaling

Tilføj flere midler til forskning og udvikling af metoder til at forebygge tvang. Og tilføj midler til at tilvejebringe fysiske, organisatoriske og personalemæssige rammer som videnskabelig evidens peger på, mindsker anvendelsen af tvang.

Styrk den tidlige og forebyggende indsats og udbred metoder til at sikre, at psykiatrisk behandling sker på baggrund af informeret samtykke.

Indfør skærpede lovgivningsmæssige krav til begrundelse for og dokumentation af anvendelse af tvang.

Tilføj ekstra ressourcer til døvepsykiatriske tilbud og styrk fokus på at forebygge og afvikle fiksering af døve tegnsprogtalende patienter.

Priorité afvikling af anvendelsen af tvang over for børn og unge højt, og giv børn under 15 år samme retsgarantier i psykiatrilovgivningen som personer over denne alder.

Frihed fra udnyttelse, vold og misbrug (artikel 16)

1. En VIVE-undersøgelse fra 2020 viser, at 40 % af respondenterne med betydelige psykiske/kognitive handicap og 28 % af respondenterne med betydelige fysiske handicap er blevet udsat for mindst én form for vold inden for det sidste år.

---

²⁵ Samme kilde, afsnit 2.3

²⁶ Samme kilde, afsnit 2.5

²⁷ <https://www.regeringen.dk/nyheder/2022/bred-aftale-om-en-10-aarsplan-for-psykiatrien-og-mental-sundhed/>

Til sammenligning skete det for 17 % blandt respondenter uden handicap. Sandsynligheden for at blive udsat for vold er dobbelt så stor for mennesker med større fysisk handicap og tre gange så stor for mennesker med større kognitive/psykiske handicap end for mennesker uden handicap.²⁸

Anbefaling

Udbred viden om hvilken hjælp man som menneske med handicap kan få og har ret til, hvis man er udsat for vold – inden volden eskalerer. Det relevante personale skal uddannes, støttetjenester, hotlines mv. skal styrkes og være tilgængelige for mennesker med handicap.

Styrk botilbudsbeboeres sikkerhed gennem indførelsen af forebyggende initiativer samt indfør initiativer til styrkelse af seksualoplysningen og den seksuelle sundhed for beboere på botilbud.

Løft kvaliteten af botilbud for personer med handicap gennem tilførsel af flere ressourcer og bedre uddannelse af personalet.²⁹

2. Krisecentre yder beskyttelse til personer udsat for vold eller trusler. Kun få krisecentre er tilgængelige for personer med handicap, herunder kvinder. Ofte har krisecentre udelukkende fokus på fysisk tilgængelighed. Der mangler også klare procedurer for, hvordan personer med handicap kan tage personlig assistance med på krisecentre.

Anbefaling

Tag initiativ til at gøre krisecentre tilgængelige for personer med fysiske, psykiske, kognitive og sensoriske handicap, og sørg for den nødvendige finansiering.

Sørg for adgang til voldsfaglig støtte og behandling for personer med handicap på krisecentre, og uddan personalet heri.

3. Der mangler systematisk viden om vold mod personer med handicap, både fysisk, psykisk, økonomisk og seksuel vold. Det gælder også viden om omfanget af partnervold, hvor ofret har et handicap, herunder særligt vold mod kvinder. Der mangler generelt et handicapfokus i offerundersøgelser, og der mangler viden om, hvorfor gerningspersoner udøver vold mod personer med handicap.

Anbefaling

Der skal forskes mere i vold mod personer med handicap, særligt piger og kvinder, og løbende statistiske undersøgelser, hvor vold indgår, skal indeholde data om personer med handicap.

4. I 2021 blev straffeloven ændret, så §§ 81, nr. 6 (om hadforbrydelser) og 266 b (om hadtale) nu omfatter 'handicap' som en beskyttet målgruppe på linje med race, etnicitet, seksuel orientering, kønsidentitet mv. Det er positivt. Men generelt er der et stor mørketal, og relativt få sager registreres af politiet som sager om hadforbrydelser (487 i 2022).³⁰

---

²⁸ "Levevilkår og hverdagsliv for mennesker med handicap 2020", afsnit 10.5, VIVE (2021): <https://www.vive.dk/media/pure/mxjnljv4/6185728>

²⁹ En analyse fra Lev (organisation for personer med udviklingshandicap og deres pårørende) peger på at konflikter og vold har sammenhæng forringede vilkår på bostederne. <https://www.lev.dk/media/nseaiz5f/analysenotat-boligunders%C3%B8gelse-2022.pdf>

³⁰ Rigspolitiet: "Hadforbrydelser 2022". Tallet 487 dækker alle typer sager (både hadtale og andre hadforbrydelser) og alle had-motiver (etnicitet, religion, LGBTI+, handicap osv.) <https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/hadforbrydelser/hadforbrydelser-2022.pdf>

Hvad angår hadtale, viser en aktindsigt fra Amnesty, at der i 2022 blev afsagt dom i 8 sager. Det er et lavt tal sammenholdt med, at 5.-7000 personer årligt oplyser at have været udsat for hadtale alene på internettet i perioden 2020-2022.³¹

Anbefaling

Lav en handlingsplan for at bekæmpe hadforbrydelser, herunder hadtale. Politiet skal forbedre registreringen af mulige hadforbrydelser. Årsager til det store mørketal af ikke-anmeldte hadforbrydelser skal afdækkes. Endelig skal definitionen af hadforbrydelser i straffeloven gøres mindre restriktiv for at muliggøre flere domfældelser.

Retten til at færdes frit og til statsborgerskab (artikel 18)

1. Der finder ikke systematisk screening sted i asylprocessen med det formål at identificere handicap. Det er bekymrende på grund af risikoen for indirekte diskrimination af asylansøgere med handicap med behov for støtte og rimelig tilpasning for at kunne gennemføre krævende interviews, fremlægge bevismateriale mv.

Anbefaling

Indfør systematisk screening for handicap og sæt ind med rimelig tilpasning og støtte med henblik på at sikre lige vilkår i asylprocessen.

2. Dansk lovgivning sikrer ikke tilstrækkelig støtte til asylansøgere, der på grund af især psykiske eller kognitive handicap har vanskeligt ved at udøve deres retlige handleevne under asylprocessen. Immigrationsmyndigheder nægter ofte at behandle en ansøgning indgivet af en partsrepræsentant med den begrundelse, at asylansøgeren på grund af handicap ikke er i stand til at forstå og underskrive en fuldmagt. Der tilbydes dog ingen alternative veje til at støtte personen i at varetage sine interesser. Problemstillingen gælder i alle faser af asylprocessen og omfatter også afviste asylansøgere, der ikke selv er i stand til at søge om humanitært ophold på grund af deres handicap.

Anbefaling

Ændr udlændingeloven med det formål at støtte asylansøgere med handicap i at udøve deres retlige handleevne, herunder at skabe hjemmel til at en person eller organisation kan varetage deres interesser.³²

3. Flygtninge og migranter med handicap har ofte svært ved at leve op til kriterierne for dansk statsborgerskab. Der stilles fx krav om at bestå videns- og sprogtests, som det er vanskeligt for personer med især kognitive og psykiske handicap at tage. Desuden kan personer med sensoriske handicap reelt være udelukket fra at søge om statsborgerskab, fordi tests ikke er tilgængelige. Der er mulighed for dispensation, men det sker efterhånden sjældent (i omkring 10% af sagerne i 2022 mod 97% i 2014).³³ Afgørelser om statsborgerskab træffes af et parlamentarisk udvalg af politikere, hvilket betyder, at normale retsgarantier og krav til sagsbehandling – fx krav om en saglig begrundelse - ikke gælder.

---

³¹ Offerundersøgelserne 2005-2022, kapitel 10.3: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/12/08-12-2023-Offerrapport-2005-2022_webtilgaengelig-revideret.pdf Det samlede antal hadefulde ytringer skønnes at være 18.000-24.000 i 2020-2022. Heraf vedrører 5.-7.000 tilfælde der potentielt kan være omfattet af straffelovens bestemmelser om hadtale.

³² Udlændingeloven LBK nr. 1079 af 10/08/2023: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2023/1079>

³³ Se Institut for Menneskerettigheder: <https://menneskeret.dk/status/statsborgerskab-statsloeshed>

Anbefaling

Ændr procedure for at sikre flygtninge og migranter en fair mulighed for at få dispensation fra krav, de ikke kan opfylde på grund af deres handicap.

At sikre at test er tilgængelige for alle ansøgere med handicap.

Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet (artikel 19)

1. Mennesker med betydelig funktionsnedsættelse kan modtage Borgerstyret Personlig Assistance (BPA) efter en individuel vurdering. BPA gives som personlig og praktisk hjælp i og uden for hjemmet efter behov, typisk i adskillige timer i døgnet. Det er blevet væsentlig sværere at få tildelt BPA de seneste år, ikke mindst for unge. Samtidig får mange BPA-modtagere efter en revurdering frataget deres BPA til fordel for få timers personlig og praktisk hjælp i hjemmet og evt. op til 15 timers ledsagelse uden for hjemmet om måneden. Det indskrænker borgernes mulighed for et selvstændigt liv betragteligt og stavnsbinder dem til deres bolig.

Nogle mennesker med flere forskellige handicap – fx en synshandicappet kørestolsbruger - får ikke BPA, fordi hvert handicap vurderet for sig ikke berettiger til BPA. Konsekvensen er, at deltagelse i samfundet begrænses.

Anbefaling

Revider reglerne for BPA med henblik på at præcisere målgruppen for BPA, styrke visitationen og fjerne kravet om en årlig revurdering af borgerens behov for BPA.

Præcisér, at der skal lægges vægt på kombinationen af handicap, så personer med flere handicap kan få bevilget BPA.

Flyt visitation og finansiering fra kommunerne til specialiserede landsdækkende enheder.

2. Regeringen har revideret magtanvendelsesreglerne.³⁴ På voksenområdet indebærer ændringen, at det bliver nemmere at flytte mennesker med handicap på botilbud uden deres samtykke, hvis borgeren udviser truende og chikanerende adfærd. Det bliver muligt at låse døre til køkkener, fællesarealer og havelåger mv.

På børneområdet får personalet udvidede beføjelser til at fjerne mobiltelefoner, adgang til alkohol og stoffer samt mulighed for at undersøge besøgende på sikrede institutioner.

Vi finder de lempede regler om magtanvendelse voldsomt indgribende og stærkt kritisable. De lægger op til mere brug af magt frem for en pædagogisk tilgang og medfører øget risiko for forråelse og institutionalisering.

Anbefaling

Træk ændringen om lempelser af flytning uden samtykke tilbage. Desuden skal beslutningskompetencen i forhold til at aflåse havelåger, adgang til køkkener samt fællesarealer flyttes fra kommunerne til et uafhængigt socialfagligt nævn for at sikre, at beslutninger ikke træffes ud fra økonomiske hensyn.

3. Handicapkomitéen spørger i LOIPR nr. 18 a og b om regeringens tiltag til at understøtte selvstændigt liv og undgå etableringen af store institutionslignende beboelser for mennesker med handicap. Der er ikke taget skridt til at vende denne udvikling og sikre, at støtte på grund af handicap gives uafhængigt af valg af boform.³⁵

---

³⁴ Lov nr. 680 af 11/06/2024: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2024/680>

Anbefaling

Indfør en tydelig ret i den sociale lovgivning og boliglovgivningen for alle med handicap til at vælge egen bolig. Præcisér at bevilling af støtte ikke må være betinget af valg af boform.

Fremlæg en handlingsplan med en frist for afvikling af institutionslignende boliger.

4. Døvblinde personer har efter Lov om social service³⁶ § 98 mulighed for at modtage hjælp i form af en kontaktperson, der kan fungere som den døvblinde persons "øjne og ører". Det er de enkelte kommuner, der vurderer, om en person er døvblind, og hvor mange timers hjælp, der kan bevilges. Det betyder, at der er store forskelle på omfanget af hjælp til døvblinde personer.

Døvblinde personer oplever i nogle tilfælde et meget begrænset hverdagsliv, hvor de sjældent kan komme ud af huset og heller ikke kan få hjælp til selv at foretage sig noget i hjemmet. Døvblinde personer udelukkes dermed fra at deltage i såvel planlagte som spontane aktiviteter på lige fod med andre.

Anbefaling

Flyt opgaven med at udrede døvblindhed og visitere til og finansiere ledsagelse og anden hjælp væk fra kommunerne og over til specialiserede enheder.

Præcisér at døvblinde personer på grund af det kombinerede handicap har et udvidet behov for støtte.

Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information (artikel 21)

1. En rapport fra European Blind Union slår fast, at indlæring af punktskrift og taktile færdigheder skal øves fra en tidlig alder, så punktskrift bliver et naturligt værktøj for den enkelte.³⁷ Men den danske uddannelsessektor har ikke de nødvendige ressourcer til at sikre undervisning i punktskrift i tilstrækkeligt omfang og kvalitet, jf. LOIPR nr. 19 a.

Anbefaling

Anerkend punktskrift officielt som et skriftsprog.

Gør det til en statslig forpligtelse at finansiere og udvikle punktskrift, herunder at udvikle ensartede undervisningsmetoder på tværs af landet og for alle aldersgrupper, samt udbrede kendskabet til punktskrift.

2. Personer med hørehandicap har i dag udfordringer med at deltage i samfundslivet, fordi der ikke er ret til tegnsprogstolk i alle situationer, hvor det er nødvendigt. Herudover er der mangel på tegnsprogstolke, hvilket betyder, at det ofte ikke er muligt at få tolk – selv ikke når man har lovsikret ret til det. Hertil kommer, at organiseringen af tolkeområdet er uhensigtsmæssig, og at det er uoverskueligt for borgerne at finde ud af, hvornår man har mulighed for at få tolk, og i givet fald hvilken myndighed man skal søge.

---

³⁵ Se analyse fra Institut for Menneskerettigheder (2021): "Boligvalg og retten til et selvstændigt liv for mennesker med handicap". Analysen viser at det frie boligvalg langt fra er gennemført: <https://menneskeret.dk/udgivelser/boligvalg-mennesker-handicap>

³⁶ Lovbekendtgørelse nr. 67 af 22/01/2024: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/67>

³⁷ Braille Teaching and Literacy (2018): https://www.icevi-europe.org/files/2018/braille_report_final_version.pdf

Anbefaling

Lovsikr retten til tegnsprogstolk på alle områder – gerne i en tegnsprogslov - for at sikre let adgang til bestilling og bevilning af tolk. Det skal sikres, at der er tolke nok.

3. Mennesker med hørehandicap på plejehjem eller i botilbud oplever ofte, at personalet slet ikke eller kun i ringe grad kan kommunikere på tegnsprog. Det begrænser deres mulighed for at ytre sig og deltage i aktiviteter i hverdagen.

Anbefaling

Tag skridt til at uddanne personale på plejehjem, botilbud mv. i brug af tegnsprog.

Uddannelse (artikel 24)

1. Antallet af børn, der går i skole i enten en specialklasse eller på en specialskole (segregeret specialundervisning) er steget i løbet af de seneste 10 år, jf. LOIPR nr. 22 a. I skoleåret 2022/2023 modtog 5,1 % af grundskoleeleverne (svarende til 32.500 elever) segregeret specialundervisning. Det er den højeste andel set over en 10-årig periode.³⁸ Men det er muligt at inkludere flere børn med handicap i den almindelige undervisning. Samtidig er det stadig nødvendigt at sikre nogle børn - fx døve børn, der har brug for at være i et tegnsprogsmiljø – et specialiseret tilbud af høj kvalitet.

Anbefaling

Tilfør ressourcer til at sikre den støtte og de rammer, der er nødvendige for at inkludere flere børn med handicap i den almindelige undervisning.

Styrk kvaliteten i segregeret specialundervisning og tilfør de nødvendige ressourcer til kommunerne hertil.

2. Mange børn med handicap mistrives i en sådan grad, at de er fraværende i skolen i lange perioder. Ifølge Autismeforeningen er der en stor stigning i det ufrivillige skolefravær blandt børn med autisme.³⁹ Det skyldes blandt andet, at børn med autisme ikke får den nødvendige støtte i undervisningen. Det samme gælder for børn med angst, ADHD og OCD.

Hvis et barn har et sygefravær på mere end 15 skoledage, har barnet ret til at få sygeundervisning. På trods heraf tilbydes mange børn med et højt sygefravær ikke sygeundervisning, herunder også børn handicap⁴⁰.

Anbefaling

Iværksæt initiativer til at sikre, at alle kommuner lever op til forpligtelsen til at tilbyde sygeundervisning til alle, herunder børn med handicap, med mere end 15 dages sygefravær.

3. Når et barn med handicap er inkluderet (med under 9 timers støtte) i den almindelige undervisning, har forældrene ikke adgang til at klage til en uafhængig instans over barnets skoletilbud. Handicapkomitéen anbefalede i 2014 (nr. 55) at afskaffe denne begrænsning i klageadgangen. Det er ikke sket.

---

³⁸ Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkenhed: Andel elever i segregeret specialundervisning
<https://benchmark.dk/analyser/dagtilbud-skole-og-uddannelse/andel-elever-i-segregeret-specialundervisning>

³⁹ Autismeforeningens Inklusionsundersøgelse 2023
<https://www.autismeforeningen.dk/media/4965/inklusionsundersogelsen-rapport-2023.pdf>

⁴⁰ <https://www.folkeskolen.dk/fravaer-specialpaedagogik-trivsel/skolers-sygeundervisning-kommer-nu-under-ministeriets-lup/4711781>

Anbefaling

Revidér lovgivningen for at sikre forældre til børn, der er inkluderet i den almindelige undervisning med under 9 timers støtte, adgang til at klage over barnets skoletilbud.

4. Mennesker med handicap har i praksis ikke lige adgang til uddannelse. Ser man på personer mellem 30-40 år, har 70 % blandt personer med handicap gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse mod 88 % blandt personer uden handicap⁴¹, jf. LOIPR nr. 22 c. For personer med større handicap er tallene væsentlig lavere end 70 %.

Anbefaling:

Iværksæt initiativer der skal øge andelen af personer med handicap, der gennemfører en erhvervskompetencegivende uddannelse. Herunder mulighed for at være længere tid om at gennemføre uddannelsen (med økonomisk støtte), krav om at sikre inkluderende studiemiljøer og bedre adgang til nødvendige hjælpemidler.

5. Der er ca. 43.000 unge mellem 15-24 år, der efter grundskolen hverken er i gang med uddannelse eller er i job.⁴² En undersøgelse viser, at mindst 40 % af de unge har et handicap⁴³. Meget tyder på, at handicap kan være en barriere for at gennemføre en uddannelse eller få et job. Det gælder fx erhvervsuddannelserne, hvor frafaldet er markant højere blandt unge med handicap.⁴⁴

Anbefaling:

Iværksæt initiativer til at sikre unge med handicap lige adgang til uddannelse. Det skal bl.a. ske ved, at uddannelserne, herunder erhvervsuddannelserne, gøres mere fleksible og tilpasses de unges behov.

6. Mennesker med handicap har mulighed for at modtage kompensation for handicap i form af specialpædagogisk støtte (SPS) til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Dog er det ikke muligt at modtage SPS til almen voksenuddannelse (AVU) eller forberedende voksenuddannelse (FVU), ligesom det heller ikke er muligt at modtage SPS til masteruddannelser. Dermed er mennesker med handicap afhængige af at have en arbejdsgiver, der vil betale for den nødvendige kompensation, hvilket grundlæggende stiller mennesker med handicap dårligere.

Anbefaling:

Gør det muligt at modtage SPS til voksen- og efteruddannelser som masteruddannelser, AVU og FVU for at sikre mennesker med handicap lige adgang til livslang læring.

Sundhed (artikel 25)

1. Handikapkomiteen har i LOIPR nr. 23 a spurgt regeringen om tiltag til at nedbringe overdødeligheden blandt personer med psykosociale handicap.

---

⁴¹ Handicapbarometer

<https://handicapbarometer.dk/>

⁴² <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2023/aug/230817-43-000-unge-er-hverken-i-uddannelse-eller-beskaeftigelse>

⁴³ <https://handicap.dk/nyheder/analyse-40-pct-unge-uden-job-uddannelse-har-handicap>

⁴⁴ Institut for Menneskerettigheder –

<https://menneskeret.dk/udgivelser/ligebehandling-elever-handicap-paa-erhvervsskoler>

En ny videnskabelig rapport bekræfter overdødeligheden blandt personer med udviklingshandicap. Det gælder alle dødsårsager. Rapporten har særligt fokus på sygdom og ulykker, der potentielt kan forebygges eller behandles.⁴⁵

Gennem en aftale med de praktiserende læger er der i 2022 indført en opsøgende indsats over for mennesker med psykisk sygdom og tilbud om sundhedstjek for sårbare borgere på botilbud. Vi savner dog viden om, hvordan det går med implementeringen af opsøgende indsatser og sundhedstjek i praksis. Desuden savner vi en systematisk indsats for forebyggelse af sygdomme og ulykker (fx forårsaget af fejlsynkning).

Anbefaling:

Tag skridt til at monitorere udbredelsen af opsøgende indsatser og sundhedstjek og evaluér, om der er behov for en forstærket indsats.

Fremlæg en plan for forebyggelse af sygdom og ulykker blandt personer med psykosociale handicap, herunder beboere på botilbud.

2. I Danmark tilbydes nationale screeninger for livmoderhalskræft, brystkræft og tarmkræft. Personer med handicap deltager ikke på lige fod med andre i disse forebyggende sundhedstilbud. En undersøgelse fra 2022 om screeninger for brystkræft bekræfter dette billede.⁴⁶ Mens 62-64 % af kvinder uden handicap følger screeningerne fuldt ud, er tallene for kvinder med handicap markant lavere. Lavest blandt de undersøgte handicapgrupper ligger kvinder med demens, udviklingshandicap, skizofreni og psykose. Her deltager 23-27 % fuldt ud. Blandt kvinder med mobilitetsnedsættelse, synsnedsættelse, angst, depression og anden affektiv lidelse deltager 42-44 % fuldt ud.

Anbefaling:

Iværksæt tiltag – herunder en forstærket opsøgende indsats og forbedring af tilgængeligheden – til at sikre øget deltagelse i kræftscreeninger for personer med handicap.

3. Mennesker med handicap oplever betydelig ulighed i sundhed. Mennesker med fysiske og psykiske handicap har på stort set alle parametre en ringere sundhedstilstand end mennesker uden handicap. De har flere kroniske smerter, de bevæger sig mindre, de har oftere søvnbesvær og hovedpine, lavere selvvurderet helbred og dårligere mentalt helbred. De er også mere ensomme end mennesker uden handicap.⁴⁷

Mennesker med psykisk sygdom har ringere sandsynlighed for optimal behandling for somatiske sygdomme og overlevelse end patienter uden psykisk sygdom.⁴⁸ En blandt mange årsager er, at sygdom ikke opdages, fordi sundhedspersonalet fejlagtigt tolker fysiske symptomer som udslag af den psykiske sygdom.

---

⁴⁵ "Dødelighed blandt 18-74-årige med udviklingshandicap", SDU (2024):

https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2024/doedelighed_blandt_personer_med_udviklingshandicap

⁴⁶ "Brystkræftscreening blandt kvinder med funktionsnedsættelse", SDU (2022)

https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2022/brystkraeftscreening_blandt_kvinder_med_funktionsnedsaettelse

⁴⁷ "Sundhedsprofil for voksne med helbredsrelateret aktivitetsbegrænsning, fysisk funktionsnedsættelse og psykisk sygdom" SIF/SDU (2022)

https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2022/sundhedsprofil_aktivitetsbegransning

⁴⁸ Se omtale af en rapport fra Behandlingsrådet (2023) her: <https://behandlingsraadet.dk/nyheder/2023/ny-analyse-mennesker-med-psykisk-lidelse-har-storre-risiko-for-at-do-nar-de-bliver-syge-og-modtager-ofte-mindre-optimal-behandling-i-sundhedsvaesenet>

Hovedproblemet er, at der mangler fokus på den ulighed i sundhed, personer med handicap oplever. Derfor er der heller ikke en samlet politisk strategi for at løse ulighedsproblemerne.

Anbefaling

Fremlæg en plan for nedbringelse af ulighed i sundhed for mennesker med fysiske, psykiske, kognitive og sensoriske handicap med klare mål, effektive tiltag, løbende monitorering og et budget. Planen skal bl.a. indeholde en ubetinget ret for døve til tolkning i forbindelse med udredning og behandling på sygehuse.

Habilitering og rehabilitering (artikel 26)

1. Mange personer med handicap oplever utilstrækkelig adgang til rehabilitering. Rehabiliteringen er af meget varierende kvalitet og ikke nødvendigvis tilrettelagt af personer med kendskab til de specifikke handicap (synshandicap e.l.). Rehabiliteringstilbuddene er ikke altid tilstrækkeligt tilpassede den enkelte persons specifikke behov og situation, hvilket kan føre til, at personer med handicap ikke opnår maksimal selvstændighed.

Personer med komplekse og sjældne handicap, hvor et godt samarbejde mellem forskellige instanser er særligt nødvendig, oplever problemer med manglende koordination og sikring af tværfagligheden i udredning og rehabilitering.⁴⁹

På nogle områder – fx høreområdet – er der lange ventetider, hvilket medfører, at tilbuddet ikke gives i rette tid.

Anbefaling

Beskriv retten til rehabilitering klarere i lovgivningen og stil krav til kvalitet, inddragelse af specialviden om handicap og tilpasning til den enkeltes behov.

Tag skridt til at styrke koordination og samarbejde mellem sundhedssektoren, socialsektoren og uddannelsessektoren for at fremme en helhedsorienteret og tværfaglig tilgang til rehabilitering.

Tilføj midler til rehabilitering for at udvide kapaciteten og reducere ventetider, herunder få høreapparatbehandling omfattet af behandlingsgarantien i sundhedsloven.

2. Mennesker med handicap risikerer alvorlige sundhedsmæssige komplikationer, når de får bevilget et standardprodukt frem for det hjælpemiddel, der passer til dem. Særligt når det gælder kropsbårne hjælpemidler eller kørestole, er det vigtigt med individuel vurdering og tilpasning.

Anbefaling

Revidér lovgivningen, så det tydeligt fremgår, at borgeren har ret til det hjælpemiddel, der på baggrund af en individuel vurdering er det bedst egnede.

Arbejde og beskæftigelse (artikel 27)

1. I gennemsnit er 60 % af alle med handicap i beskæftigelse, mens det tilsvarende tal er 86 % for personer uden handicap. Blandt personer med større handicap er beskæftigelsen kun 35 %.⁵⁰ Årsagerne er mange: Færre med handicap får

⁴⁹ Se også resolutionen vedtaget af FN's Generalforsamling 16. december 2021 om at imødegå udfordringerne for personer med sjældne sygdomme og deres familier: <https://www.rarediseasesinternational.org/wp-content/uploads/2022/01/Final-UN-Text-UN-Resolution-on-Persons-Living-with-a-Rare-Disease-and-their-Families.pdf>

⁵⁰ VIVE: "Handicap og beskæftigelse 2022 (2023): <https://www.vive.dk/da/udgivelser/handicap-og-beskaeftigelse-2022-yz21gq0v/> Se særligt tabel 3.2

en uddannelse, arbejdspladserne har ikke fokus på inklusion, og der mangler viden om handicap i beskæftigelsesindsatsen. Ny forskning viser, at diskrimination også spiller en rolle.⁵¹

Anbefaling

Fremlæg en langsigtet og tværsektoriel handlingsplan med mål for at løfte andelen af personer med handicap i beskæftigelse. Den skal rumme foranstaltninger, der fremmer inklusion i erhvervslivet og bekæmper fordomme og negative billeder af personer med handicap, og være finansieret.

Fremlæg en reform, der sikrer, at personalet i beskæftigelsesystemet har specialviden om handicap, og at ledige med handicap støttes i at komme i job eller blive iværksættere.

2. Folkepensionsalderen og den reelle tilbagetrækningsalder er stigende. Men seniorer med handicap er ikke tænkt med i denne udvikling.

F.eks. ophører fleksjobordningen for personer med nedsat arbejdsevne, når folkepensionsalderen indtræder. Det samme gælder muligheden for at arbejde i job med løntilskud som førtidspensionist.

Der mangler en samlet indsats for at sikre et mere inkluderende arbejdsmarked for seniorer med handicap i tiden op til og efter folkepensionsalderen. Der kan for nogle være behov for ekstra fleksibilitet, tilpasning og støtte.

Anbefaling

Fremlæg en handlingsplan for et mere rummeligt og inkluderende arbejdsmarked for seniorer med nedsat arbejdsevne.

Revidér lovgivningen med det formål at gøre det muligt at fortsætte i fleksjob og skånejob efter folkepensionsalderen.⁵²

Tilstrækkelig levetid og social tryghed (artikel 28)

1. § 100 i Serviceloven giver mulighed for at få en økonomisk ydelse til at dække merudgifter, som er en følge af et handicap.⁵³ Men det er blevet sværere at få tilskud til merudgifter. Der er sket en halvering af antal modtagere af merudgiftsydelsen på ti år fra ca. 40.000 i 2012 til ca. 20.000 i 2022.⁵⁴

Desuden ophører muligheden for at få merudgiftsydelse ved folkepensionsalderens indtræden. Det opfattes af mange både som aldersdiskrimination og i strid med forpligtelsen til at sikre adgang til offentlig hjælp til at dække handicaprelaterede udgifter, jf. Handicapkonventionens artikel 28 c).

---

⁵¹ Cecilie Krogh og Thomas Bredgaard: "Unequal? A Field Experiment of Recruitment Practises Towards Wheelchair Users in Denmark" (2022): <https://sjdr.se/articles/10.16993/sjdr.944>

⁵² Lovbekendtgørelse nr. 280 af 01/03/2024 (lov om aktiv beskæftigelsesindsats): <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/280>

⁵³ Lovbekendtgørelse nr. 67 af 22/01/2024: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/67>

⁵⁴ Danmarks Statistik, Statistikbanken, datatræk tabel KY05: <https://www.statistikbanken.dk/KY051>

Anbefaling

Revidér reglerne i Serviceloven om merudgifter. Konkret skal reglerne forenkles og målgruppen præciseres med det formål at sikre, at borgere får dækket merudgifter som følge af deres handicap. Desuden skal målgruppen udvides til at omfatte personer, der har nået pensionsalderen.

2. Serviceloven giver mulighed for at få bevilget 15 timers ledsagelse om måneden til aktiviteter uden for hjemmet. Ældre med handicap kan beholde deres ledsagelse, hvis den er bevilget før det fyldte 67. år. Opstår behovet for ledsagelse efter det fyldte 67. år, er det ikke muligt at få bevilget ledsagelse. En forsøgsordning med ledsagelse målrettet blinde og svagtseende, der er fyldt 67 år, har vist, at behovet er der. Forsøgsordningen ophører i 2026.

Anbefaling

Revidér lovgivningen for at sikre adgang til ledsagelse for alle ældre med handicap.

4. Personer i fleksjob arbejder typisk et mindre antal timer om ugen. Ofte til en lavere løn end ordinært ansatte, fordi de vurderes at have lavere produktivitet på grund af nedsat arbejdsevne.⁵⁵

På grund lavere timeantal og ofte også lavere timeløn modtager personer i fleksjob lavere arbejdsgiverbetalt pensionsbidrag end ordinært ansatte.

Personer i fleksjob modtager løntilskud fra det offentlige til at kompensere for den lavere arbejdsindkomst. Der betales en form for pensionsbidrag af løntilskuddet. Det udgjorde i 2023 1,2 %, hvilket er mere end 10 gange lavere end det normale bidrag til arbejdsmarkedspension. Det samlede billede er, at personer i fleksjob har en meget ringere arbejdsmarkedspension end ansatte på ordinære vilkår, når de når pensionsalderen.

Anbefaling

Træf foranstaltninger til at sikre bedre lønvilkår for personer i fleksjob og større økonomisk ligestilling hvad angår pension.

Deltagelse i det politiske liv og offentlige liv (artikel 29)

1. Siden Handicapkomitéens anbefaling (nr. 60) kom i 2014 er der bl.a. gennem en ændring af værgemålsloven indført delvist værgemål, der ikke medfører umyndiggørelse og dermed tab af muligheden for at stille op til og stemme ved parlamentsvalg (folketingsvalg) og folkeafstemninger. Men der er stadig ca. 2.000 personer under fuldt værgemål, og de er fortsat frataget væsentlige politiske rettigheder. Se også artikel 12 i denne rapport.

Anbefaling

Afskaf umyndiggørelse (fuldt værgemål) i værgemålsloven. Indtil det er sket, skal personer under fuldt værgemål og deres værger, familie mv. opsøges og informeres om muligheden for at overgå til delvist værgemål.

2. Mennesker med handicap stemmer i mindre omfang end andre.⁵⁶ Der er fortsat udfordringer med adgang til valgsteder, stemmesedler, vælgermøder og valgmaterialer for mennesker med handicap både i form af utilgængelige bygnin-

---

⁵⁵ Information om fleksjobordningen kan ses her: <https://star.dk/indsatser/indsatser-ved-sygdom-nedslidning-mv/fleksjob/>

⁵⁶ Institut for Menneskerettigheder (2021): "Mennesker med handicap og valgdeltagelse – gør demokratiet tilgængeligt" <https://menneskeret.dk/udgivelser/mennesker-handicap-valgdeltagelse-goer-demokratiet-tilgaengeligt>

ger, manglende teleslynge, utilgængelige stemmesedler, manglende hemmelig afstemning og utilgængeligt valgmateriale, jf. LOIPR nr. 27.

Anbefaling

Iværksæt tiltag, der vil øge tilgængelighed i forbindelse med valg for mennesker med handicap, herunder psykiske handicap, udviklingshandicap, mobilitetshandicap og synshandicap.

Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt (artikel 30)

1. Mange biografer, teatre og museer og andre kulturinstitutioner er ikke tilgængelige for mennesker med handicap. Det drejer sig både om fysisk tilgængelighed (fx adgang til og i bygninger) og om tilgængelighedstjenester til indholdet (fx tegnsprogstolkning, teleslynge, synstolkning, audioguides og visioguides). Jf. LOIPR, nr. 28.

Anbefaling

Kulturinstitutioner skal være omfattet af den nationale strategi for tilgængelighed og universelt design, både hvad angår det fysiske miljø og indholdet (se anbefaling under artikel 9).

2. Mange mennesker med udviklingshandicap er forhindret i at deltage i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt, da de ikke kan færdes på egen hånd uden ledsagelse. Undersøgelser viser, at denne ledsagelse ydes i meget utilstrækkeligt omfang, særligt til mennesker med omfattende og komplekse funktionsnedsættelser.⁵⁷

Anbefaling

Iværksæt initiativer, der styrker lovgivning og praksis i forhold til bevilling af ledsagelse efter § 85 og § 97 i Lov om Social Service.

3. Mennesker med handicap har ikke adgang til medier hos private tv-udbydere, da de i modsætning til public service-udbydere ikke tilbyder tilgængelighedstjenester som bl.a. tegnsprogstolkning, synstolkning, tekstning, oplæsning af undertekster og nyheder i let forståeligt sprog.

Anbefaling

Forpligt private tv-udbydere til at sikre tilgængelighed for mennesker med handicap til deres medier.

4. Folkeoplysning fremmer mennesker med handicaps mulighed for livslang læring, deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud og fritidsaktiviteter. For nogle forudsætter deltagelse i folkeoplysningstilbud kompenserende foranstaltninger som fx transport, tegnsprogstolkning, tilgængelige undervisningsmaterialer og støtte i undervisningen.

Ifølge Folkeoplysningsloven gives der støtte til at sikre adgang til folkeoplysende aktiviteter for mennesker med handicap.⁵⁸ Støtten er blevet reduceret fra 7,5 mio. kr. til 4 mio. kr., hvilket langt fra dækker behovet. Konsekvensen er betydelig øget egenbetaling på adskillige tusinde kroner. Det udelukker mange fra at deltage, herunder tegnsprogsbrugere.

Anbefaling:

Forøg den økonomiske ramme for handicapkompensation for at sikre lige adgang til aktiviteter under folkeoplysningsloven.

---

⁵⁷ <https://www.lev.dk/media/wgth3eup/analysenotet-ledsageordning-og-mennesker-med-udviklingshandicap-i-botilbud.pdf>

⁵⁸ Jf. § 44, stk. 2, i Lovbekendtgørelse nr. 1115 af 31/08/2018: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2018/1115>

Statistik og dataindsamling (artikel 31)

1. Der er siden 2012 gennemført omfattende interviewundersøgelser hvert fjerde år om levevilkår for mennesker med handicap (de såkaldte SHILD-undersøgelser). De suppleres af mindre omfattende inklusionsundersøgelser hvert andet år.⁵⁹ Der laves også årlige rapporter med fokus på handicap og deltagelse på arbejdsmarkedet.⁶⁰

Undersøgelserne om levevilkår og om arbejdsmarked giver et meget vigtigt billede af udviklingen i forholdene for mennesker med handicap. Desværre savner de to undersøgelser permanent finansiering. Desuden er undersøgelserne afgrænset til personer mellem 16-64 år.

Anbefaling

Sikr permanent finansiering af SHILD-undersøgelser af levevilkår og undersøgelser af deltagelse på arbejdsmarkedet for personer med handicap, herunder børn, unge og ældre.

2. Der mangler systematisk forskning og udvikling, der har til formål at afdække vilkår for mennesker med handicap og fremme inklusion i samfundet.

Anbefaling

Afsæt midler til et tværvideenskabeligt forskningsprogram med det formål at øge viden om personer med handicap, herunder sjældne diagnoser og handicap, og udvikle vidensbaserede løsninger til fremme af inklusion i samfundet.

3. Registerbaserede undersøgelser om levevilkår og samfundsforhold er sjældent opdelt på handicap. Det skyldes bl.a., at der ikke er udviklet en handicapdefinition, der kan bruges til at opdele data på handicap.

Anbefaling

Understøt udvikling og implementering af en handicapdefinition, der kan anvendes i registerbaserede undersøgelser, og indfør en systematisk opdeling af data på handicap i offentlig statistik.

Internationalt samarbejde (artikel 32)

1. Danske strategier og programmer for internationalt samarbejde anerkender sjældent handicap som et tværgående anliggende. Der mangler en ramme for systematisk og koordineret implementering af inklusion af personer med handicap i internationalt samarbejde, og der mangler en ramme for konsultation med organisationer for personer med handicap.⁶¹

Anbefaling

Vedtag foranstaltninger for at sikre, at rettighederne for personer med handicap integreres i alle handlinger. At sikre inklusion skal være en forudsætning for godkendelse af projekter, der er en del af internationale samarbejdsprogrammer. Dette skal ske gennem fuld og effektiv deltagelse af personer med handicap, inklusive kvinder med handicap, gen-

---

⁵⁹ Undersøgelserne laves af forskningsinstitutionen VIVE: <https://www.vive.dk/da/undersoegelser-i-gang/vive-undersoeger-udviklingen-i-levevilkaar-for-mennesker-med-handicap-5d9b2017/>

⁶⁰ Disse undersøgelser laves også af VIVE – seneste rapport ses her: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/handicap-og-beskaeftigelse-2022-yz21gq0v/>

⁶¹ "Danmarks Udviklingspolitiske strategi 2021-2025: Fælles om Verden" nævner personer med handicap, men er uspecifik hvad angår implementering og konkrete aktiviteter. <https://um.dk/danida/strategi-og-prioriteter>

nem deres repræsentative organisationer i design, implementering, overvågning og evaluering af alle programmer og projekter.

2. Der mangler indikatorer for fremskridt i opnåelsen af verdensmålene og artikel 32 i Handicapkonventionen. Herunder for effektiv inddragelse af handicaporganisationerne i samarbejdslandene som partnere i udviklingssamarbejdet.

Anbefaling:

Sørg for at udvikle mål og indikatorer med specifikke krav til alle interessenter, der arbejder med internationalt udviklingssamarbejde og humanitære aktioner, om indsamling af data opdelt på handicap.

3. I 2020 begyndte Danmark at rapportere om markøren for inklusion af personer med handicap fra Udviklingsbistandskomiteen i OECD i forbindelse med sine internationale samarbejdsaktiviteter. Men den rapporterede andel af udviklingsbistanden, der inkluderer personer med handicap, er fortsat lav og understøttes ikke tilstrækkeligt af dokumentation.

Anbefaling

Forøg væsentligt den andel af udviklingsbistanden, som inkluderer personer med handicap, i overensstemmelse med Verdensmålene. Der skal være afsat et særskilt budget hertil. Det skal rumme finansiering af målrettede og handicap-specifikke interventionsinitiativer gennem Handicappuljen.

Iværksæt en proces til kvalitetssikring af data rapporteret ved brug af OECD-DACs politikmarkør for inklusion af personer med handicap med det formål at:

- sikre konsistens i brugen af markøren i alle humanitære og udviklingsprojekter
- sikre uddannelse i dens anvendelse
- sikre at projekter markeret som handicap-inkluderende opfylder grundlæggende kriterier for inklusion

Bidrag fra Færøerne

Indledning

The Faroe Islands are a self-governing nation under the external sovereignty of the Kingdom of Denmark. Faroe Islands have exclusive competence to legislate and govern independently in a wide range of areas, including for example taxation, industrial relations, energy, transport, communications, social security, labor market, culture, education, health and research. The administration of rights of persons with disabilities are partially divided between the 9 governmental sectors and the 29 local municipalities.

A treaty between the Faroe Islands and Denmark enacted in legislation provides Faroese autonomy in foreign relations. The Faroe Islands have membership in a range of international organizations but are not members of the EU.

MEGD (Faroese Disability Organization) is the only national federal organization for persons with disabilities in the Faroe Islands and it has 24 member organizations. MEGD is an independent organization that participates in international cooperation together with other national federal organizations for persons with disabilities.

A. Generelle principper og forpligtelser (art. 1-4)

1. Generelle forpligtelser (artikel 4): Handicappolitisk handlingsplan

15 år efter konventionens vedtagelse står Færøerne fortsat uden en langsigtet national handlingsplan, der er finansieret og forpligtende. Erfaringer viser ret klart, at resultatet af dette er en tendens til en uheldig, ofte vilkårlig, langsommelig, og træg udvikling på handicapområdet på Færøerne.⁶² Uden en national handlingsplan, der fastsætter mål, politik, indikatorer og standarder for myndighederne, forbliver det svært at påvise med sikkerhed, i hvilken grad der i realiteten sker en vilkårlig negativ progression eller regression, der er i strid med konventionen.

Færøernes landsstyre anmodes om

*a) at udarbejde en langsigtet national handlingsplan sammen med civilsamfundet.*⁶³

2. Generelle forpligtelser (artikel 4): Inkorporering af konventionen

Rettigheder for personer med handicap kan kun i meget begrænset udstrækning håndhæves i eksisterende lovgivning. Konventionen er ikke inkorporeret i national lovgivning, og er ikke bestanddel af gældende ret på Færøerne.⁶⁴

Landsstyrets og justitsministeriets betæneligheder ved at en inkorporering vil forvride magtbalansen mellem den udøvende og den dømmende magt⁶⁵ forekommer tvivlsom. Der henvises til det ekspertudvalg⁶⁶, der i 2014 behandlede

---

⁶² Udfordringerne er f.eks. manglende generel, tværgående lovgivning mod diskrimination, der gælder uden for arbejdsmarkedet; manglende lovgivning på arbejdsmarkedet, der indeholder bestemmelser om rimelig tilpasning; manglende overvågningsfunktion efter art. 33(2); besparelser på det offentlige budget, der har forværret situationen for personer med handicap, f.eks. reduceret støtte til medicinkøb, ophæver støtte til køb af invalidebil, og forslag, der forværre studiestøtten for personer med handicap; pludselige, omfattende og urimelige huslejeforhøjelser i beskyttede sociale boliger uden at høre repræsentative organisationer.

⁶³ for handicapområdet, der fastsætter konkrete målsætninger, målbare mål, passende budgetter og indikatorer, der gør det muligt at vurdere fremskridt i gennemførelsen af landsstyrets politik, i overensstemmelse med komitéens anbefalinger til deltagerstaten fra 2014 (nr. 9)

⁶⁴ Komitéens anbefaling nr. 13 fra 2014.

⁶⁵ Combined second and third periodic reports submitted by Denmark under article 35 og the Convention, due in 2020, jf. afsnit 340.

⁶⁶ [Betænkning](#) om inkorporering m.v. inden for menneskeretsområdet, bet. nr. 1546, Justitsministeriet, 2014

spørgsmålet om inkorporering af flere konventioner, hvor den største enkeltgruppe eksperter ikke deler landsstyrets og justitsministeriets betænkeligheder.⁶⁷

Færøernes landsstyre anmodes om

at medvirke til, at konventionen hurtigst muligt inkorporeres i national lovgivning på Færøerne, i henhold til komitéens anbefalinger fra 2014 (nr. 13)

3. Generelle forpligtelser (artikel 4): Manglende høringer

Helt fra konventionens vedtagelse på Færøerne har det været et gennemgående problem, at myndighederne *ikke* i tilstrækkelig grad eller på en tilstrækkelig struktureret måde, har inddraget, involveret eller hørt organisationerne, der repræsenterer personer med handicap ifm. lovgivning, udviklingen af politikker og i relevante beslutningsprocesser. Dette er i strid med konventionens artikel 4 (3).⁶⁸

Færøernes landsstyre anmodes om

at sikre og strukturere forpligtelsen iht. konventionen om involvering og høring af repræsentative organisationerne i forbindelse med gennemførelse af lovgivning, politikker.

B. Specifikke rettigheder (artikel 5-30)

1. Lighed og ikke diskrimination (artikel 5)

1.1. Generel tværgående lovgivning

På trods af komitéen anbefalinger i 2014 (nr. 15) har Færøernes landsstyre endnu ikke taget konkrete skridt til at indføre en generel, tværgående lovgivning mod diskrimination på grund af handicap, der udvider beskyttelsen til at gælde udenfor arbejdsmarkedet.⁶⁹

Færøernes landsstyre anmodes om

---

⁶⁷ Eksperterne ser derimod store fordele ved inkorporering, bl.a. i kraft af signaleffekten og øget opmærksomhed om konventionernes betydning i samfundet og en bedre retsbeskyttelse generelt, noget Færøerne virkelig har brug for, set i lyset af den træge og langsomme udvikling ved at implementere konventionen, jf. ovenfor A.1.

⁶⁸ Både resurser og bevidsthed om denne konventionsforpligtelse forekommer generelt at være for begrænsede, både i departementerne, underliggende institutioner og i kommunerne. F.eks. har det været et generelt problem, at følgelove til landsstyrets finanslovsforslag, der har negativ påvirkning på personer med handicap, forelægges parlamentet, lagtinget, uden høring hos repræsentative organisationer på handicapområdet. Også på det sociale område har der været udfordringer mht. manglende involvering, rådførelse og høringer, f.eks. i forbindelse med overordnede planer for udbygning af bosteder/institutioner for personer med handicap⁶⁸

⁶⁹ Landsstyret tilkendegav i Danmarks 2. og 3. rapport til komitéen af 2020⁶⁹, at det ikke havde konkrete planer om at vedtage en generel anti-diskriminationslov vedrørende handicap, hvilket er i strid med artikel 5, sammenholdt med artikel 4. Det nuværende landsstyre vil revidere og videre udvikle gældende ligestillingsloven, som forhåbentligt vil føre til at mennesker med handicap bliver taget med, foruden bedre retsbeskyttelse mod diskrimination, vil indførelse af en generel diskriminationslovgivning have stor signalværdi og skabe øget bevidsthed hos myndighederne og offentligt om betydningen af konventionernes gennemførelse.

- a) at vedtage en generel, tværgående lovbeskyttelse mod diskrimination på grund af handicap, som udvider beskyttelsen til at gælde uden for arbejdsmarkedet, og som også specifikt indeholder bestemmelser om rimelige individuelle tilpasninger iht. konventionens anbefalinger i 2014 (nr. 15) og

1.2. Loven mod diskriminationen på arbejdsmarkedet pga. handicap

Loven om forbud mod diskrimination på arbejdsmarkedet på grund af handicap⁷⁰ fungerer ikke godt. Siden lovens vedtagelse i 2011 har relevante klageorgan, ligestillingsnævnet, kun modtaget en enkelt klage. Kendskabet til og brugen af loven er begrænset, og loven er ikke særlig anvendelig, specielt fordi der er mangler i loven, samt manglende faglig viden og resurser.

Færøernes landsstyre anmodes om

sammen med de repræsentative organisationer, at evaluere gældende lov om forbud mod diskrimination på arbejdsmarkedet.

2. Kvinder med handicap (artikel 6)

I 2023 udarbejdede Færøernes landsstyre en ny helhedsplan, med det formål at forebygge vold i parforhold og nære relationer.⁷¹ Selv om repræsentative organisationer for mennesker med handicap deltog i et høringsmøde om handlingsplanen og sendte hørings svar, nævner helhedsplanen ikke kvinder eller personer med handicap.⁷²

Færøernes landsstyre anmodes om

at sikre, at myndighedernes arbejde med at forebygge vold i parforhold og nære relationer bliver tilpasset til at inkludere personer, især kvinder, med handicap.

3. Børn med handicap (artikel 7)

Færøernes landsstyre har sat gang i arbejdet med at udarbejde en børnelov, der tager udgangspunkt i det tværgående projekt Barnaverkætlanin,⁷³ og som skal koordinere tværsektorielle velfærdstjenester og -ydelser til børn og unge. Indtil videre har organisationerne for personer med handicap deltaget i en vis udstrækning, dog ikke de børn og unge, der selv har et handicap. Derfor er der stor risiko for, at børn og unge med handicap ikke i tilstrækkelig og rimelig grad inddrages i arbejdet, og at det derfor bliver svært at finde gode, rimelige og tilpassede løsninger til denne samfundsgruppe.⁷⁴

---

⁷⁰ Jf. note 13.

⁷¹ [Heildarætlanin](#) "Harðskapur í parlagi og nærsambondum", Almanna og Heilsumáráðið, 2023 (Helhedsplan om vold i parforhold og nære relationer, Social- og sundhedsministeriet).

⁷² Det er et meget alvorligt problem, da erfaringer, udlands statistik⁷² og forskning viser, at netop kvinder med handicap, på grund af deres handicap, er særligt udsatte for vold i parforhold og nære relationer, og at personer med handicap har ret til tilpassede kommunikationsmuligheder for at være ligestillede og fuldt inkluderede.

⁷³ [Barnaverkætlanin](#), Børneprojektet, et samarbejde mellem Børne og Undervisningsministeriet, Sundhedsministeriet, Social- og Kulturministeriet og kommunernes landsforening Kommunufelagið.

⁷⁴ I april 2023 kom paraplyorganisationen MEGD og de 24 medlemsorganisationer for personer med handicap på Færøerne med en offentlig proklamation, om at organisationerne kontinuerlig er vidne til, at rettighederne for børn med handicap alt for ofte ikke bliver beskyttede og håndhævede.⁷⁴ F.eks. er der manglende struktureret indsats for at forebygge og forhindre, at børn udvikler psykosociale handicap; at børn skal vente i op til 2 år for at få psykosocial behandling; at børns handicap bliver diagnosticeret for sent eller slet ikke; at børn på grund af deres handicap må flyttes til udlandet for at få medicinsk behandling;⁷⁴ og at børn med intellektuelle handi-

Færøernes landsstyre anmodes om

at udarbejde relevant viden, kapacitet og resurser til kontinuerligt at inddrage repræsentative organisationer for mennesker med handicap i arbejdet med at udvikle og forbedre relevante tværsektorielle tjenester og tilbud til børn og unge med handicap.

4. Bevidstgørelse (artikel 8)

4.1. Myndighederne

Myndighederne er ikke bevidste nok om at inddrage, høre og rådføre sig med organisationerne for personer med handicap. Dette skyldes for en stor del, at viden om, faglig indsigt i og engagement på handicapområdet er begrænset hos politikere og myndighedspersonerne generelt.⁷⁵

Færøernes landsstyre anmodes om

at medvirke til, at relevante myndigheds personer og fagpersonale får nødvendig oplæring og uddannelse i at forstå konventionen.

4.2. Den nationale public service-kanal, Kringvarp Føroya

Den nationale public service-kanal, Kringvarp Føroya, har umiddelbart ikke uddannet kanalens journalister vedr. handicaprettigheder og -forhold.⁷⁶

Færøernes landsstyre anmodes om

at træffe foranstaltninger til, at journalister i KvF får nødvendig uddannelse i forståelse af handicapkonventionen og rettigheder generelt.

5. Tilgængelighed (artikel 9)

5.1. Den offentlige transport

Busser er generelt tilgængelige, men dog er der andre udfordringer med tilknyttede faciliteter som f.eks. stoppesteder, fortove, fodgængerfelt og ramper.

Færøernes landsstyre anmodes om,

at sikre, at al offentlig transport og faciliteter, herunder private udbydere, f.eks. Bygdaleiðir (busruterne)⁷⁷, overholder tilgængelighedskrav og, at der vedtages enoverordnet plan herfor, i henhold til komitéens anbefalinger fra 2014

5.2. Digitalisering og Talgildu Føroyar

---

cap ikke får tilstrækkelig støtte til at udvikle kognitive og kommunikations færdigheder, især fordi velfærdstjenesterne ikke tilbydes børn med specifikke diagnoser.

⁷⁵ Foruden artikel 8 om bevidstgørelse, er artikel 4 og artikel 33 (1) vedrørende kontaktpunktet og den koordinerende funktion i centraladministrationen også relevante bestemmelser i denne forbindelse.

⁷⁶ Foruden artikel 8, er artikel 4 og artikel 21 om ytrings- og meningsfrihed samt adgang til at modtage information, relevante konventionsbestemmelser i denne sammenhæng.

⁷⁷ Det offentlige busrutenet på Færøerne, der i det daglige opereres af private selskaber

Der mangler viden om digital tilgængelighed på Færøerne. Uden tilstrækkelige resurser, viden og overordnede planer om udvikling af tilgængelighed vedrørende digital tilgængelighed sker dette sandsynligvis også for mennesker med handicap på Færøerne.

Færøernes landsstyre anmodes om,

- a. *at videre udvikle relevant viden og udarbejde en plan for hvordan det digitale informationssamfund gøres tilgængeligt for alle med udgangspunkt i internationale standarder på området.⁷⁸*

5.3. Den nationale public service-kanal, KvF

I dag har personer med nedsat hørelse og døve meget begrænset adgang direkte nyhedsprogrammer, der ikke tekstes før senere på aftenen. Børn, der anvender alternativ eller let læselig kommunikation har også behov for børne-tv programmer, og tv-udsendelser generelt bliver der kun i meget begrænset omfang taget hensyn til blinde og personer med nedsat syn, f.eks. når der refereres til grafik.

Færøernes landsstyre anmodes om,

at sikre, at alle færøske tv-programmer i KvF bliver tilgængeligt for personer, der er døve, hørehæmmede, blinde eller udviklingshæmmede.

6. Risikosituationer og humanitære nødsituationer (artikel 11)

Der er ingen national katastrofe- eller beredskabsplan på Færøerne, der omfatter beskyttelse af personer med handicap.

Færøernes landsstyre anmodes om

at forsikre at det nationale beredskab både før, under og efter en katastrofe omfatter personer med handicap.

7. Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet (artikel 19)

7.1. Bekymring om re-institutionalisering

Som nævnt ovenfor (under A.3.) møder organisationerne, der repræsenterer personer med handicap på Færøerne store udfordringer med manglende involvering, rådførelse og høringer på de sociale myndigheders område i forbindelse med overordnede planer om bygning af hjem til mennesker med handicap og planlægning af nye bosteder og -løsninger for at imødekomme de store ventelister bl.a. på områder for mennesker med handicap. Dette er højst kritisabelt, myndighederne har planer om at bygge institutioner, hvor disproportionalt mange borgere kommer til at bo under samme tag. Dette begrænser forudsætningerne for et selvstændigt liv, og viser en klar tendens til re-institutionalisering og masseproduktion af tjenester til mennesker med handicap. Dette er direkte i strid med konventionens artikel 19.

Landsstyret anmodes om

- a. *ved lovgivning at sikre, at mennesker med handicap, med grundlag i en langsigtet national handlingsplan, har ret til et godt og selvstændigt liv, med proportionale og rimelige boligtilbud, og med rimelige tilbud om personlig assistance, både i og udenfor eget hjem;*
- b. *at sikre, at relevant faglig viden inden for byggeri og arkitektur bliver udviklet i overensstemmelse med den nationale handicappolitiske handlingsplan, og*

---

⁷⁸ Jf. om [WCAG-standarder](#)

- c. at sikre, at myndighederne udvikler en økonomisk formular, som kan bruges til at udregne de langsigtede konsekvenser af institutionalisering, f.eks. kontinuerlige og forhøjende udgifter til bl.a. førtidspensioner, rehabilitering, habilitering, medicin, kommunikationsudvikling eller velfærdstjenester, der er relevante for sundhed og trivsel, både for mennesker med handicap og deres pårørende.

7.2. Boliger og kommunerne

Selv om kommunerne siden 1. januar 2015 har været forpligtede ved lov⁷⁹ til at beskytte og fremme rettigheder for mennesker med handicap, der er 67 år og ældre, er der stadig store mangler i forhold til at bygge nye hjem til denne målgruppe. Der mangler et stort antal boliger til gruppen, og konsekvenserne, der både er omfattende og alvorlige, vokser hver dag.⁸⁰

Færøernes landsstyre anmodes om

- a) hurtigst muligt at aftale og klarlægge grundlaget, sammen med kommunerne og civilsamfundet, for hvad der skal til for at udarbejde en langsigtet handlingsplan for at bygge et rimeligt antal nye boliger til mennesker med handicap, der er 67 år og ældre.⁸¹

hurtigst muligt at begynde at bygge nye boliger til mennesker med handicap, der er 67 år og ældre.

8. Ytrings- om meningsfrihed samt adgang til information (artikel 21)

Der er ikke nogen overordnet langsigtet handlingsplan for hvordan omstændighederne i skoler, deres medarbejdere og andre bør udvikles for at sikre, at elever med handicap i folkeskolen kan udvikles på lige fod med andre i forhold til kommunikative færdigheder. Flere repræsentative organisationer har derudover erfaring med, at rådgivningen fra det landsdækkende organ, Sernám, er for dårligt koordineret med lokale skoler, børnehaver og dagtilbud og ellers har en utilstrækkelig tjeneste, bl.a. i forhold til elever med downsyndrom, autisme og CP.⁸²

Der er stadigvæk stor mangel på tolke i tegnsprog, undervisning og systemer, der sikrer at tegnsproget når ud til relevante instanser.

Færøernes landsstyre anmodes om

- a. at udarbejde en overordnet langsigtet handlingsplan for hvordan skoler, medarbejdere og forhold i øvrigt bør udvikles og tilpasses for at sikre en tilfredsstillende kommunikativ udvikling for alle elever med handicap i folkeskolen og specialskoler, og
- b. hurtigst muligt at opdatere og tilpasse relevante love således, at det landsdækkende rådgivende organ for kommunikationsudvikling, Sernám, får bedre lovgrundlag, faglighed og ressourcer til at udvikle kommunikative redskaber og kognition hos børn, der har et handicap.
- c. Uddanne flere tolke og undervisere i tegnsprog.

---

⁷⁹ [Løgtingslóg](#) um heimatænastu, eldrarókt v.m. (lagtíngslov om hjemmetjeneste, ældrepleje m.m.)

⁸⁰ Patienter kan ikke udskrives fra hospitalerne, fordi de ikke har noget hjem at flytte til; personer med handicap, der bor i offentlige boliger, må blive boende samme sted efter at de fylder 67 år; derudover vokser ventelisterne til boliger til dem, der ældre end 67 år, og dem der er yngre end 67 år ser ud til at være i en grå zone, og i stor grad kan være glemte og uden rettigheder; Kommunerne har fremdeles ingen planer om at bygge boliger til mennesker med handicap, så fremtiden for denne gruppe er bekymrende.

⁸¹ Handlingsplanen bør være langsigtet og koordineret mellem relevante sektorer og repræsentative organisationer og skal være i overensstemmelse med konventionen, især artikel 19 om et selvstændigt liv og retten at være inkluderet i samfundet og artikel 4(1), litra f, om universelt design.

⁸² Cerebral Parese (CP)

9. Uddannelse (artikel 24)

Målet om at inkludere alle i uddannelsessystemet⁸³ er ikke nået, bl.a. fordi der ikke er nogen langsigtet handlingsplan, og at der generelt mangler faglige kompetencer og relevante høringsprocesser til at f.eks. tilpasse procedurer bl.a. til undervisning, eksaminering eller sygefravær.

Landsstyret anmodes om,

- a) *at udvikle en mere præcis lovgivning til inklusion af studerende med handicap i folkeskolen, gymnasiet og universitetet med tilstrækkelig støtte og tilpasning, specielt med en tilstrækkelig uddannelse af lærere og andre medarbejdere i uddannelsessystemet, og*

10. Sundhed (artikel 25)

10.1. Diagnosebegrænsninger

Rettigheder indenfor sundhedssektoren er ofte begrænsede til specifikke diagnoser og alder, f.eks. i forhold til rehabilitering, habilitering, medicin, udvikling, bl.a. i forhold til kommunikation og i forhold til velfærdstjenester. Myndighederne har flere gange nævnt, at diagnose-begrænsninger skal sættes ud af kraft, men indtil videre er der dog ingen tegn på konkrete planer eller vilje til dette. I rapporteringen til UN i 2014 gjorde civilorganisationerne handicapkomitéen opmærksom på denne problematik, men desværre kom der ikke nogen konkret anbefaling fra FN til de færøske myndigheder vedrørende disse alvorlige udfordringer.

Færøernes Landsstyre anmodes om

- a) *at sikre, at personer med handicap får nødvendige tværfaglige vedligeholdende tilbud og tjenester, f.eks. til rehabilitering, habilitering, medicin, kommunikationsudvikling eller andre velfærdstjenester, der er relevante for sundhed og trivsel, efter deres individuelle behov og ikke diagnose;*
- b) *at sikre, at sundhedspersonale, herunder kommunelæger, speciallæger og embedsfolk, har relevant og opdateret faglig viden til at vejlede og rådgive om relevante sundhedstjenester og til at deltage i arbejdet med at udvikle relevante sundhedsrettigheder.*

10.2. Det psykiatriske område

Der er som helhed et stort behov for en opprioritering og videre udvikling af det psykiatriske område, hvis Færøerne skal leve op til konventionens artikel 25 på det psykiatriske og sundhedspsykologiske område.

Færøernes landsstyre anmodes om

- a) *at åbne en skadestue/akutmodtagelse for mennesker med behov for akut psykologisk hjælp.⁸⁴*
- b) *at åbne let tilgængelige psykiatriske behandlinger og tilbud, idet der i dag er for få behandlings- og psykosociale tilbud for mennesker med psykiske lidelser,⁸⁵*

---

⁸³ Uddannelsessystemet på Færøerne er hovedsagelig opdelt i en obligatorisk 9-årig folkeskole og ungdomsuddannelser på gymnasialt eller mellemskole niveau, håndværksuddannelser og universitet.

⁸⁴ De må i dag først opsøge en kommunelæge, der siden kan visitere dem videre til det psykiatriske afsnit på landssygehuset i Torshavn.

- c) at udvikle tilstrækkelige tilbud indenfor gerontopsykiatri til ældre borgere; der opstår særlige tværsektorudfordringer når borgerne fylder 67 og flytter fra landsstyrets myndighedsområde til kommunerne og,
- d) at udvikle tilstrækkelige nye forebyggende tilbud og indsatser, bl.a. med en større indsats for at opsøge borgere med svære lidelser i hjemmet, og hjælpe dem med at komme ud af isolationen og få et bedre liv.

11. Habilitering og rehabilitering (artikel 26)

1. januar 2021 trådte en ny sociallov i kraft på Færøerne⁸⁶. Loven er en rammelov og udfordringen er, at den ikke er iværksat med tilstrækkelig finansiering. På Færøerne er der ingen overordnet plan for habilitering og rehabilitering. F.eks. er det kun mennesker med udvalgte diagnoser, der får tilbudt vedligeholdstræning i henhold til socialloven. I forhold til den færøske politik om sociale tjenester udmøntet i anbefalinger fra 2017⁸⁷ skal alle tilbud til personer med handicap, der hører under socialministeriet, iværksættes med hensyntagen til habilitering og rehabilitering. Herunder indgår tilbud, som f.eks. støttetjenester for børn og voksne, bosteder og habiliterings- og rehabiliteringstjenester, f.eks. til Cochlear Implant (CI).

Færøernes landsstyre anmodes om

- a) at sikre tilstrækkelig finansiering til den nye sociallov
- b) at iværksætte en overordnet tværfaglig plan med individuelle habiliterings- og rehabiliteringstilbud og -ordninger efter personligt behov, der gør det muligt for alle personer med handicap at opnå og opretholde den størst mulige uafhængighed, fuld fysisk, psykisk, social og erhvervsmæssig formåen, samt fuld inkludering og deltagelse i alle livets forhold.

12. Arbejde og beskæftigelse (artikel 27)

Der er igen statistik for hvor mange personer med handicap, der er på arbejdsmarkedet. Færøerne har en lov om arbejdsfremmende tiltag,⁸⁸ der bl.a. indeholder en fleksjobsordning for mennesker med handicap. Der har dog ikke været nogen evaluering af ordningen.

Der er stadig fordomme på arbejdsmarkedet og i samfundet generelt om ansættelse af medarbejdere med handicap, og begrænset viden om deres forskelligheder og værdien af deres arbejdsevne.

Færøerne har en lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet på grund af handicap⁸⁹, men loven indeholder ingen bestemmelser, der forpligter arbejdsgiverne til at tilbyde rimelige individuelle tilpasninger i henhold til konventionens.⁹⁰

---

⁸⁵ De fleste må i dag ty til privat praktiserende psykologer. En dyr løsning, som alle ikke har råd til og som derfor skaber en ujævn tilgængelighed. Besparelser på det offentlige budget i 2023 medførte i tillæg, at en tjeneste med gratis psykologhjælp til unge i alderen 15-35 år blev beskåret til kun at omfatte aldersgruppen 15-25 år. Dette var et uheldigt tilbageskridt, da ordningen havde vist sig at fungere godt.

⁸⁶ [Løgtingslóg](#) um almannatrygd og tænastr.

⁸⁷ ”[Borgarin takast við uppá ráð](#)”. Fagligt notat og forslag til en politik om sociale tjenester for personer med handicap. Almanamálaráðið (Socialministeriet), 2017.

⁸⁸ [Løgtingslóg](#) um arbeiðsfremjandi tiltøk (lov om arbejdsfremmende tiltag)

⁸⁹ [Løgtingslóg](#) um at banna mismuni á arbeiðsmarknaðinum orsakað av breki.

⁹⁰ Jf. nærmere ovenfor under B.1.2. og anbefalingerne. Landsstyret lever hermed ikke op til myndighedernes pligt i henhold til konventionens artikel 5 (3), sammenholdt med artikel 4, til at medvirke til, at der tilvejebringes rimelige tilpasninger på arbejdsmarkedet.

Landsstyret anmodes om

- a. at tage initiativ til at tilvejebringe og udvikle nødvendige faglige kompetencer, datagrundlag og analyser for at kunne belyse situationen for personer med handicap på arbejdsmarkedet; herunder i hvor vid udstrækning de deltager på arbejdsmarkedet og i hvilket omfang, der er behov for nye initiativer til at fremme beskæftigelse og at udvikle færdighederne at tilpasse arbejdsopgaver til folk med handicap.
- b. i henhold konventionens artikel 8 at tage initiativ til oplysning og andre tiltag, der har til formål at nedbryde fordomme om personer med handicap og øge arbejdsgivernes interesse i at ansætte dem.

C. Specifikke forpligtelser (artikel 31-33)

1. Statistik og dataindsamling (artikel 31)

Overordnet mangler der samlet statistik og forskning på handicapområdet, således, at planer, lovgivning, monitoring og arbejdet på handicapområdet kan bygge på viden med statistik og forskning som grundlag. Flere repræsentative organisationer er også vidne til, at familie og pårørende er i forøget risiko for at få psykosociale udfordringer som f.eks. stress og depression.

Færøernes landsstyre anmodes om

- a) at systematisere og finansiere indsamling, analyse og formidling af data, der ud over handicap også er opdelt efter køn, alder, socio-økonomi og region, i henhold til komitéens anbefalinger af 2014 (nr. 65) og
- b) at tilskynde, formidle og støtte forskning og formidling af forskning på handicapområdet, om personer med handicap og pårørende til personer med handicap.

2. National gennemførelse og overvågning (artikel 33)

Sammenfattende er konventionens bestemmelser i artikel 33 kun i meget begrænset udstrækning blevet implementeret på Færøerne.

2.1 Den koordinerende funktion, artikel 33 (1)

MEGD vurderer, at den koordinerende funktion ikke har været aktiv overhoved, og at myndighederne har vist begrænset interesse for at aktivere funktionen.⁹¹

Færøernes landsstyre anmodes om

at styrke indsatsen på området, således, at Færøerne får et effektivt kontaktpunkt og koordinerede funktion i henhold til konventionens artikel 33 (1) og komitéens anbefalinger fra 2014 (nr. 67), der arbejder for at gennemføre konventionen i national ret, i samarbejde med civilsamfundet og sikrer de tværgående indsatser i forskellige sektorer og på forskellige niveauer.

2.2 Overvågningsfunktionen, artikel 33 (2)

---

⁹¹ Landsstyret meddelte i Danmarks 2. og 3. rapport til komitéen af 2020 (jf. afsnit 381), at der i 2019 var etableret en koordinerende funktion, med det formål at implementere konvention og udarbejde en tværgående handicappolitisk handlingsplan, der skulle være klar i 2021.

Lagtinget vedtog tidligere i år lov om oprettelse af en repræsentant for handicapområdet, der skal ivaretage monitoreringen med konventionen iht. artikel 33(2) og som efter planen starter sin virksomhed 1. januar 2025.⁹²

MEGD har anbefalet, at funktionen stedfæstes udenfor den udøvende magt på samme måde som og i tilknytning til lagtingets ombudsmand for at sikre den nødvendige uafhængighed, jf. Paris-principperne.⁹³ MEGD er også betænkelig ved sammensætningen af det udvalg, der bliver del af funktionen, hvor dpo-organisationerne kun får én ud af tilsammen 7 medlemmer⁹⁴, da vi mener, at organisationerne bør være bedre repræsenteret for at kunne efterleve Paris-principperne. Overvågningsenheden vil også få et begrænset personel, måske i alt to personer, og endnu er det ikke sikkert om den får nødvendig faglige kompetence og finansiering, som påkræves.

Funktionens titel Brekumboðið (Handicaprepræsentanten) reflekterer den gamle tankegang om mennesker med handicap, og MEGD har derfor anbefalet en bedre titel, Brekrættindaumboðið (Handicaprettighedsrepræsentant), der reflekterer menneskerettighedstilgangen (Human Rights Approach)

Færøernes landsstyre og lagtinget anmodes om

- a) *i henhold til konventionens artikel 33(2) og komitéens anbefalinger fra 2014 (nr.67) at sikre, at overvågningsfunktionen får den nødvendige uafhængighed, finansiering, faglige ekspertise og pluralisme, i overensstemmelse med Paris-principperne, og*
- b) *at tage initiativ til at ændre titlen på artikel 32(2)-mekanismen fra "Brekumboð" til "Brekrættindaumboð"*

2.3 Civilsamfundets deltagelse, artikel 33 (3)

Da kontaktpunktet, den koordinerende funktion og overvågningsfunktionen hidtil har været begrænset, uvirksomt eller ikke eksisterende, jf. ovenfor, har Færøerne ikke levet op til konventionens artikel 33(3) om inddragelse af dpo'erne deltagelse i monitorering af konventionen.

Desuden er det vigtigt, at myndighederne sikrer de repræsentative organisationer nødvendig økonomisk støtte til at kunne deltage i overvågningsarbejdet på et fagligt kvalificeret grundlag i overensstemmelse konventionen og komitéens generelle anbefalinger.⁹⁵

Færøernes landsstyre anmodes om

at sikre, at organisationerne, der repræsenterer personer med handicap systematisk inddrages og får mulighed for at deltage fuldt ud i overvågningen af konventionens gennemførelse i henhold til konventionens artikel 33 (3) og komitéens anbefalinger af 2014 (nr. 67), og at organisationerne tildeles de nødvendige økonomiske fordele og faglige personale til at opfylde denne opgave.

---

⁹² [LM-058/2023](#). Lógaruppskot um Brekumboð (lovforlag om repræsentant på handicapområdet).

⁹³ Dette er med bl.a. med menneskerettighedsintitutterne i Norge og Finland som forbillede. Forslaget blev ikke imødegået, og den endelige lokalisering er ikke fastsat endnu.

⁹⁴ Arbejdsmarkedets parter får hver deres repræsentant, mens de øvrige fire repræsenterer forskellige offentlige myndigheder

⁹⁵ CRPD. [General comment No. 7 \(2018\)](#), jf. f.eks. nr. 60 om finansiering generelt og 39 i henhold til artikel 33(3) sammenholdt med artikel 4(3)

